

Vzdělávání – Informace – Poradenství

Připravenost absolventů středních odborných škol na uplatnění v praxi

Srovnání situace absolventů středního odborného vzdělávání
s výučním listem, s maturitou i odborným výcvikem a s maturitou
tři roky od ukončení studia

Bc. Ing. Jana Trhlíková
Ing. Jiří Vojtěch
PhDr. Helena Úlovcová

Praha 2008

Projekt je financován Evropskou unií a rozpočtem ČR

Připravenost absolventů středních odborných škol na uplatnění v praxi

Srovnání situace absolventů středního odborného vzdělávání
s výučním listem, s maturitou i odborným výcvikem a s maturitou
tři roky od ukončení studia

**Bc. Ing. Jana Trhlíková
Ing. Jiří Vojtěch
PhDr. Helena Úlovcová**

**Národní ústav odborného vzdělávání
Praha 2008**

OBSAH

1. Úvod	3
1.1 Předmět analýzy a cíle výzkumu.....	3
1.2 Realizace sběru a zpracování dat.....	3
1.3 Charakteristika výběrového souboru.....	4
2. Charakteristika situace absolventů středních škol z celkového pohledu	5
2.1 Spokojenost absolventů středních škol s vybraným oborem a typem vzdělání.....	5
2.2 Hodnocení studia a úrovně získaných kompetencí	10
2.3 Uplatňují se absolventi SOU a SOŠ ve vystudovaném oboru?	13
2.4 Pracovní uplatnění absolventů středních škol	16
3. Charakteristika situace absolventů středních škol z hlediska vybraných skupin oborů	19
3.1 Strojírenství a strojírenská výroba - 23.....	19
3.2 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika - 26.....	21
3.3 Obchod - 66.....	24
3.4 Gastronomie, hotelnictví a turismus - 65.....	26
4. Závěr	29

Projekt je financován Evropským sociálním fondem a rozpočtem České republiky.

Připravenost absolventů středních odborných škol na uplatnění v praxi (Srovnání situace absolventů středního odborného vzdělávání s výučním listem, s maturitou i odborným výcvikem a s maturitou tři roky od ukončení studia)

Bc. Ing. Jana Trhlíková, Ing. Jiří Vojtěch, PhDr. Helena Úlovcová

Vydal Národní ústav odborného vzdělávání, Praha 2008

Korektury a tisk: informační středisko odborného vzdělávání NÚOV

1. Úvod

1.1 Předmět analýzy a cíle výzkumu

Přechod absolventů středních odborných škol ze školy do praxe patří k zásadním životním okamžikům. Úspěšné zahájení pracovní dráhy je přitom ovlivněno nejen aktuální situací na trhu práce, ale i získanými znalostmi a dovednostmi, perspektivností oboru a zájmem zaměstnavatelů. Z těchto důvodů ovlivňuje volba vzdělávací cesty, tedy typu středního vzdělání a oboru vzdělání jak budoucí spokojenost absolventa s oborem, jeho zájem v oboru pracovat, tak i možnosti pracovního uplatnění na trhu práce. Závažný dopad volby vzdělávací cesty vede k potřebě zvýšit informovanost a zlepšit podmínky pro kvalifikované rozhodování s cílem poskytnout informace nejen o studiu, ale i pozdějším uplatnění na trhu práce. Nástrojem ke splnění tohoto cíle je vybudování komplexního integrovaného informačního systému, který by poskytoval široké spektrum informací o vzdělávací nabídce škol i uplatnění absolventů a požadavcích trhu práce pro školskou sféru, poradenské instituce, včetně široké veřejnosti jako jsou žáci a jejich rodiče. Realizace tohoto informačního systému v současnosti probíhá v rámci systémového projektu VIP-Kariéra. Jedním z celé řady informačních zdrojů, které jsou do tohoto systému na webových stránkách www.infoabsolvent.cz zahrnuty, jsou i výsledky šetření absolventů středních škol a jejich vstupu do praxe.

Předmět analýzy a metodologický přístup

Analýzy vychází z dat získaných v rámci dlouhodobého systémového projektu VIP Kariéra, v jehož rámci byli osloveni postupně absolventi učebních a maturitních oborů středních odborných škol s odstupem tří let od ukončení daného typu studia.¹

Tato publikace uvádí vzájemné srovnání situace absolventů středních škol tři roky od ukončení studia, tedy po vstupu do praxe nebo terciárního vzdělávání, které je založeno na jednotlivých šetřeních absolventů odlišných druhů studia.

Hlavní cíle šetření:

Srovnání spokojenosti absolventů různých druhů vzdělání s volbou studijní dráhy, zejména s výběrem oboru a druhu vzdělání.
Srovnání hodnocení úrovně vzdělání, získaných odborných i všeobecných kompetencí a identifikace slabých míst vzdělání v učebních a maturitních oborech.
Srovnání reálného pracovního uplatnění absolventů různých oborů a druhů vzdělání ve vystudovaném oboru.

1.2 Realizace sběru a zpracování dat

Studie pracuje s daty získanými v průběhu dříve realizovaných šetření. Vychází z údajů zjištěných v rámci šetření absolventů oborů středního vzdělání s výučním listem (realizovaného v roce 2003), oborů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem (realizované v roce 2008) a oborů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou (SOŠ – r. 2007) s odstupem tří let od ukončení studia¹. Použitá baterie otázek i způsob sběru dat byly v podstatě shodné pro všechny druhy škol, což umožňuje jejich vzájemné srovnání. Jako základní výzkumná technika byl použit standardizovaný

¹ Při tvorbě výběrových souborů byla zohledněna reprezentativnost z několika hledisek - z pohledu oborového zastoupení byly vybrány jednak obory s vysokým počtem žáků, jednak obory, které mají odlišnou míru nezaměstnanosti. Druhým kritériem byl výběr škol a okresů tak, aby pokrýval většinu území ČR a aby opět byly zastoupeny jak okresy s nízkou, tak i vysokou mírou nezaměstnanosti. První dotazník dostali všichni žáci ve vybraných třídách a školách před ukončením studia, zadání provedli pracovníci NÚOV, příp. externí pracovníci. Ve druhé etapě průzkumu, realizované s odstupem 3 let od ukončení studia, byly na základě databáze adres osloveni všichni respondenti z I. etapy. Pouze v případě absolventů oborů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem byla realizována jen poštovní anketa po 3 letech od ukončení studia.

dotazník. V rámci sběru dat bylo osloveno 1571 vyučených, 1983 maturantů oborů SOŠ a 2 514 absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem. Výběrové soubory získané v jednotlivých šetřeních zahrnovaly 538 vyučených, 750 maturantů oborů SOŠ a 402 absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem.

Data pro vzájemné srovnání základních charakteristik absolventů byla převzata z jednotlivých šetření.¹ V rámci analýz zaměřených na srovnání podle oborů byly porovnávány vždy celé skupiny oborů na jednotlivých úrovních vzdělání.

1.3 Charakteristika výběrového souboru

Strukturu výběrových souborů z hlediska zastoupení skupin oborů ukazují následující tabulky²:

Tabulka 1.1

Kód	Skupina oborů středního vzdělání s výučním listem (SOU)	Kód oborů	Vybrané obory	Počet resp.	Zastoupení v %
23	Strojírenství a strojírenská výroba	23-56-H 23-66-H 23-68-H	Obráběč kovů Mechanik obráběč Automechanik	164	30,5%
26	Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	26-52-H 26-51-H	Elektromechanik Elektrikář	118	21,9%
66	Obchod	66-51-H	Prodavač	130	24,2%
69	Osobní a provozní služby	69-52-H 69-51-H	Kosmetička Kadeřník	126	23,4%
Celkem				538	100,0%

Tabulka 1.2

Kód	Skupina oborů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou (SOŠ)	Kód oborů	Vybrané obory	Počet resp.	Zastoupení v %
23	Strojírenství	2341M001	Strojírenství	123	16,4 %
26	Elektrotechnika a výpočetní technika	2641M002 2647M002 2647M003	Elektrotechnika Elektronické počítačové systémy Informační technologie-aplikace osobních počítačů	162	21,6%
63	Obchodní akademie	6341M004	Obchodní akademie	148	19,7%
64	Management v ...	6442M009 6442M011 6442M012 6442M027 6442M032 6442M036 6442M037	Management strojírenství Management v elektrot. Management organizace a výpočetní technika Management ve stavebn. Management v dopravě Management obchodu Management obchodu a služeb	120	16,0%
65	Hotelnictví a turismus	6542M004	Hotelnictví a turismus	123	16,4%
68	Veřejnoprávní činnost	6843M001	Veřejnoprávní činnost	74	9,9%
Celkem				750	100%

² V tabulkách jsou uvedeny všechny obory, které byly součástí jednotlivých šetření a které do vzájemného srovnání absolventů vstupují. Vzhledem k tomu, že některé skupiny oborů existují jen na jednom u jedné kategorie vzdělání a není možno je vzájemně srovnávat, není analýza těchto skupin oborů ve 3. kapitole publikace uvedena. Zájemci o podrobné informace o těchto skupinách oborů se mohou s výsledky seznámit v publikacích zaměřených na absolventy daného typu středního vzdělání, jejichž seznam se na konci publikace a které jsou dostupné na stránkách www.nuov.cz.

Tabulka 1.3

Kód	Skupina oborů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem	Kód oborů	Vybrané obory	Počet resp.	Zastoupení v %
23	Strojírenství a strojírenská výroba	2345L001	Mechanik seřizovač	64	16%
26	Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	2643L001	Mechanik elektronik	193	48%
65	Gastronomie, hotelnictví a turismus	6541L005 6541L006	Číšník, servírka Kuchař	36	9%
66	Obchod	6641L008	Obchodník	109	27%
	Celkem			402	100 %

Publikace je rozdělena do 4 kapitol. **První** kapitola obsahuje informace o metodice a realizaci výzkumu a sběru dat. **Druhá** kapitola přináší srovnání situace absolventů oborů středního vzdělání s výučním listem, oborů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem a oborů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou (SOŠ). **Třetí** kapitola ukazuje získané údaje v rozdělení podle vybraných skupin oborů, což umožňuje identifikovat určité specifické problémy i dostatečnost úrovně vzdělání pro výkon profese. Ve **čtvrté** závěrečné kapitole je uvedeno shrnutí nejdůležitějších poznatků.

Metodické vysvětlivky

Relativní ukazatele

Míra identifikace s oborem - vyjadřuje podíl respondentů - budoucích absolventů daného oboru, kteří by si podruhé zvolili stejný obor vzdělání, k celkovému počtu respondentů.

Míra profesní stability - vyjadřuje podíl respondentů - budoucích absolventů daného oboru, kteří chtějí pracovat ve stejném nebo příbuzném oboru, k celkovému počtu respondentů.

2. Charakteristika situace absolventů středních škol z celkového pohledu

2.1 Spokojenost absolventů středních škol s vybraným oborem a typem vzdělání

Rozhodnutí o volbě studijní dráhy patří k nejdůležitějším životním rozhodnutím, které má významný dopad na budoucí postavení absolventa na trhu práce i jeho kariérní dráhu. V osobní rovině ovlivňuje životní úroveň i spokojenost. Změna tohoto rozhodnutí, ať už v průběhu studia nebo pozdější změna profese může být obtížná.

Volba oboru i typu vzdělání probíhá v České republice v poměrně nízkém věku přibližně kolem 15 let a je ovlivněna řadou faktorů. Na straně žáka především jeho studijními schopnostmi, zájmy a ambicemi. Nezanedbatelný vliv má i vzdělání rodičů a podpora, kterou jsou ochotni vzdělávání dítěte věnovat. Svoji roli hraje i to, zda má žák vyhraněné zájmy, dostatek informací o budoucím povolání, případně o uplatnění na trhu práce. Na straně druhé existují vnější limity, jako jsou kapacita studijních míst v jednotlivých oborech vzdělání, zejména gymnaziálních, případně omezená nabídka vyučovaných oborů v místě bydliště. Výsledkem spolupůsobení těchto faktorů je v některých případech i určitý kompromis, kdy se žáci musí přizpůsobit vzdělávací nabídce.

Zajímavou otázkou proto je, jak zpětně posoudit, zda toto rozhodování o volbě vzdělávací dráhy bylo úspěšné, jak svoji vzdělávací volbu absolventi posuzují ve zpětném pohledu, do jaké míry odpovídá jejich zájmům, schopnostem a ambicím v dospělém věku.

Podívejme se v následujícím textu, jaký je výsledek rozhodnutí žáků o studijní dráze, jak absolventi pod vlivem zkušeností se studiem nebo vyučením, případně s konkrétními nároky každodenního pracovního života zpětně posuzují volbu své vzdělávací dráhy.

Zjišťovány byly dva aspekty volby a to, zda by si absolvent **zvolil stejný nebo jiný typ vzdělání** – střední odborné vzdělání s výučním listem, střední odborné vzdělání s maturitou (bez vyučení), střední odborné vzdělání s maturitou (se začleněním odborného výcviku), gymnaziální vzdělání – a zda by si **zvolil stejný nebo jiný obor vzdělání**. I když obě volby jsou vzájemně provázány, protože příprava v některých oborech probíhá jen na určité úrovni vzdělání, pro možnost srovnání jednotlivých typů středního vzdělání zde uvádíme oba aspekty i odděleně.

Vyučení absolventi (střední odborné vzdělání s výučním listem)

Volba typu vzdělání ³

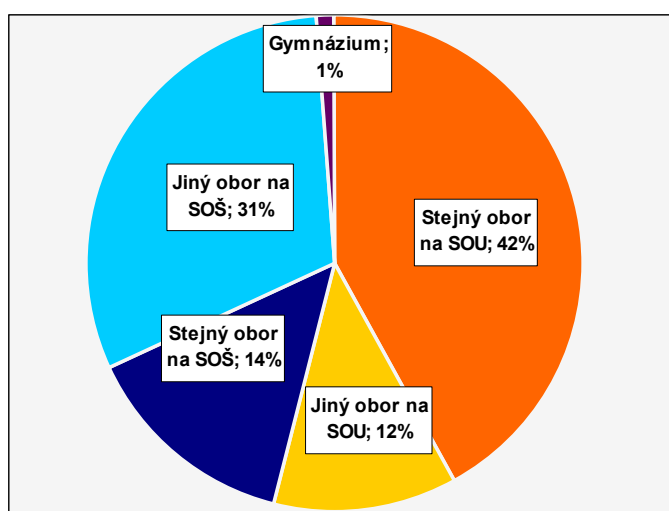
Spokojenost vyučených se zvoleným typem vzdělání je výrazně nízká. **Téměř polovina vyučených – 46 %** by svoji studijní volbu změnila a na základě zkušeností po vstupu do praxe **by raději studovala maturitní obor na odborné škole**. Jen přibližně 1 % by zvolilo všeobecné studium na gymnáziu.

Spokojenost s volbou oboru (míra identifikace s oborem)

Spokojenost s vybraným oborem je u vyučených rovněž poměrně nízká. Bylo zjištěno, že s odstupem tří let by si vybrala stejný obor vzdělání jen méně nadpoloviční většina vyučených – konkrétně **53 %**.⁴

Celkově jsou vyučení poměrně značně nespokojeni se svou studijní volbou, s odstupem tří let od ukončení studia by jen 43 % vyučených nezměnilo svoji volbu a znovu by se vyučili ve stejném oboru.

Obrázek 2.1.: Jaký obor a typ vzdělání by si zvolili vyučení absolventi při možnosti zopakovat svoji studijní volbu (3 roky od ukončení studia na střední škole), v % odpovědí

³ Jsou použity výsledky po šesti letech vzhledem k tomu, že tato otázka nebyla s odstupem 3 let takto položena.

⁴ S odstupem šesti let byl zjištěn obdobný podíl – 56 %.

Absolventi středního odborného vzdělání s maturitou (se začleněním odborného výcviku) – maturitních oborů SOU

Volba typu vzdělání

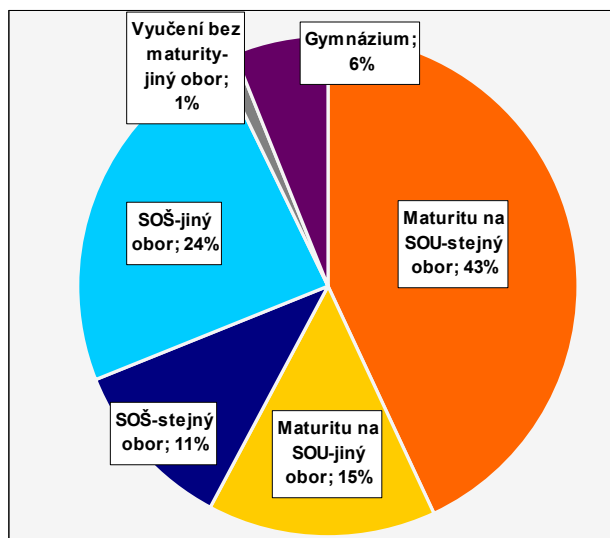
Ve srovnání s vyučenými najdeme u absolventů maturitních oborů SOU vyšší spokojenost se zvoleným typem vzdělání, kdy 58 % dotázaných, by si znovu vybralo stejný typ vzdělání. Přibližně 41 % těchto absolventů by volilo střední odborné vzdělání s maturitou bez odborného výcviku (SOŠ). Pouze nepatrná část respondentů (1%) by se dala přednost vyučení bez maturity. Ve srovnání s vyučenými je zde vyšší procento těch, kteří by preferovali všeobecné vzdělání na gymnáziu (6 % oproti 1 %).

Je tedy patrné, že ve srovnání s vyučenými najdeme u absolventů maturitních oborů SOU na jednu stranu vyšší spokojenost s úrovní vzdělání, na straně druhé část z nich projevuje vyšší studijní ambice a zřejmě vzhledem k zájmu pokračovat ve vzdělávání na VŠ nebo VOŠ by raději studovali gymnázium.

Spokojenost s volbou oboru (míra identifikace s oborem)

Zastoupení absolventů, kteří by si zvolili opět stejný obor, je jen 54 %. Vztah k oboru je tedy podobně problematický jako u vyučených bez maturity. Ti, kteří jsou ztotožnění se svým původním oborem, by nejčastěji volili i stejný typ vzdělání (maturitu na SOU).

Obrázek 2.2.: Jaký obor a typ vzdělání by si zvolili absolventi maturitních oborů SOU při možnosti zopakovat svoji studijní volbu (3 roky od ukončení studia na střední škole), v % odpovědí

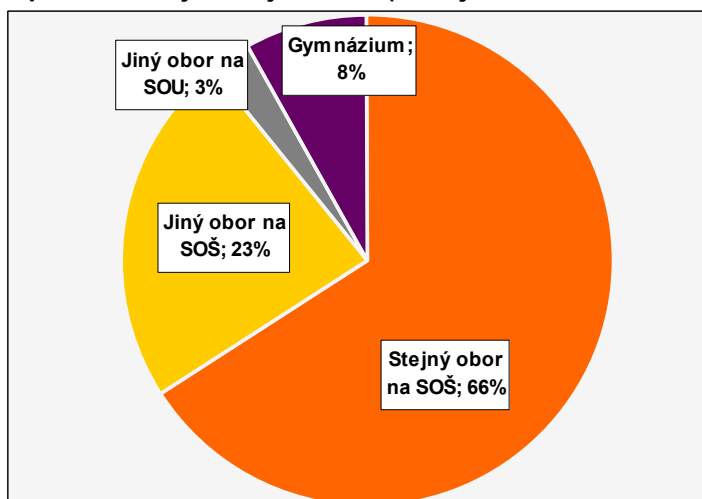

Absolventi středního odborného vzdělání s maturitou (bez vyučení) - maturitních oborů SOŠ

Volba typu vzdělání

Z výsledků šetření jednoznačně vyplývá, že maturanti na SOŠ jsou se zvoleným typem vzdělání nejspokojenější. Převážná většina z nich - 89 % - by si zvolila opět typ vzdělání. Pouze 3 % absolventů maturitních SOŠ by se raději vyučila. Ve vztahu k diskuzím o případném rozšíření kapacity gymnázií je důležitým zjištěním, že jen přibližně 8 % absolventů SOŠ by dalo přednost studiu gymnázia. Toto zjištění rozhodně neodpovídá často uváděným obavám, že žáci nemají zájem o odborné vzdělávání, spíše se ukazuje vysoký zájem o dosažení maturitního vzdělání.

Obrázek 2.3.: Jaký obor a typ vzdělání by si zvolili absolventi SOŠ s maturitou při možnosti zopakovat svoji studijní volbu (3 roky od ukončení studia na střední škole), v % odpovědi

Spokojenost s volbou oboru (míra identifikace s oborem)

Nejpříznivější je u absolventů SOŠ i vztah ke studovanému oboru. **Přibližně dvě třetiny absolventů SOŠ by si po 3 letech od maturity vybrali znovu stejný obor (66 %)**, naopak asi třetina z nich by svojí studijní volbu změnila a preferovali by raději jiný studijní obor. Ze sledovaných skupin oborů by stejný obor na SOŠ nejčastěji zvolili absolventi strojírenských a elektrotechnických oborů (kolem 75 %).

Výsledky tak ukazují poměrně výrazné rozdíly mezi vyučenými a absolventy středního odborného vzdělání s maturitou. Ve zpětném pohledu nejhůře posuzují svoji vzdělávací volbu vyučení, u kterých najdeme poměrně vysokou nespokojenost jak s typem vzdělání, tak i se zvoleným oborem. U absolventů maturitních oborů SOU je spokojenost s oborem stejně nízká jako u vyučených, mírně vyšší je ale jejich spokojenost s typem vzdělání. Ve srovnání jsou absolventi SOŠ se zvoleným typem vzdělání výrazně spokojenější. Příznivější je ve srovnání s vyučenými i vztah k oboru, který by si znovu zvolili asi dvě třetiny z nich.

Důvody nespokojenosti absolventů se zvoleným oborem

Nespokojenost se zvoleným oborem může mít řadu příčin, jak v rovině individuální, jako je například změna studijních aspirací a zájmů nebo chybné rozhodnutí, zkreslené představy o náplni oboru a podobně, tak i v rovině reálného uplatnění na trhu práce a zaměstnání, jako jsou neperspektivnost oboru, nízký výdělek, nevhodné pracovní podmínky nebo práce na směny. Šetření ukázalo, že z hlediska příčin nespokojenosti se zvoleným oborem najdeme mezi absolventy jednotlivých typů vzdělání určité rozdíly.

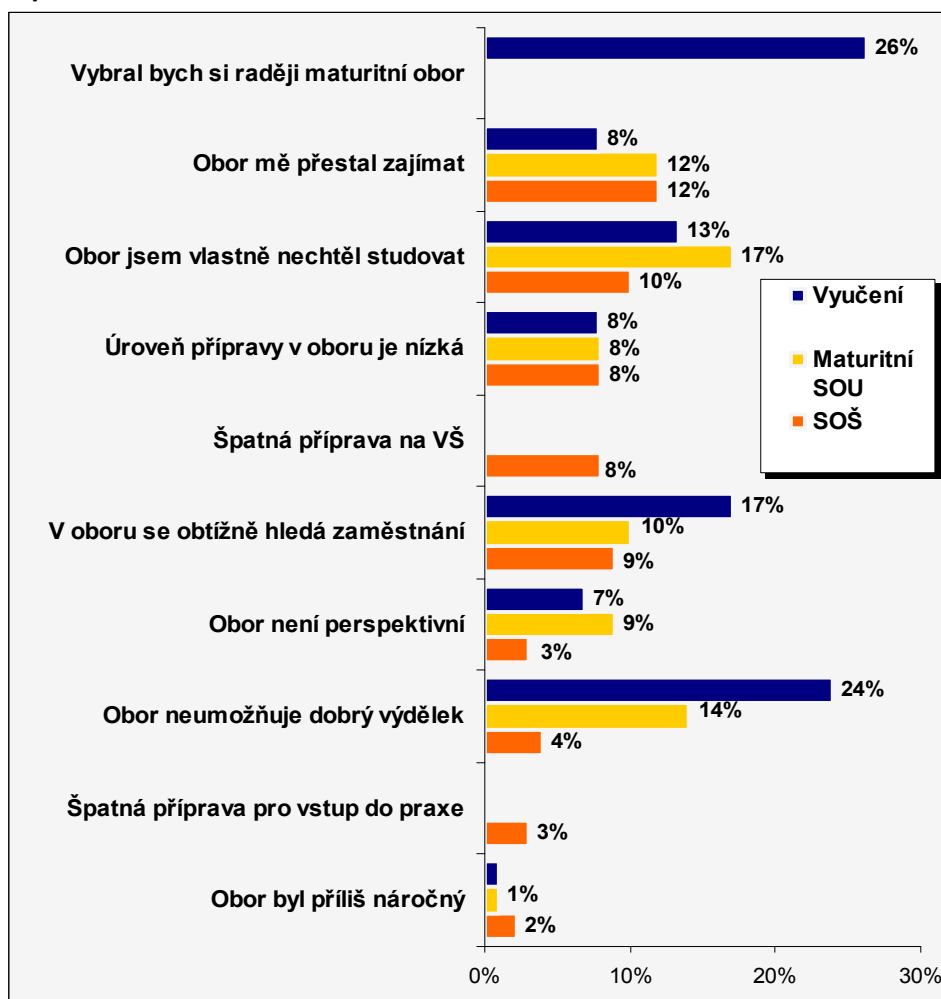
Vyučení absolventi (střední odborné vzdělání s výučním listem)

U vyučených nacházíme dva dominantní důvody, proč by si raději vybrali jiný obor. Nejvýraznější je ten, že by si vyučený raději zvolil **maturitní obor (26 %)**. Spojuje se tak zde volba jiného typu vzdělání s jiným oborem. Toto zjištění ukazuje, že řada vyučených by měla větší studijní ambice, určitý vliv má zřejmě i rozčarování z praxe, kdy absolventi zjišťují, že maturitní vzdělání by jim přineslo například lepší platové ohodnocení. Právě **nízký plat** je druhým, nejčastěji zmiňovaným důvodem nespokojenosti u vyučených (24 %).

Dalším důvodem, který u vyučených hraje větší roli než u ostatních středoškoláků, je **obtížné hledání zaměstnání v oboru**, které uvádí 17 % vyučených oproti 10 % maturantů. Toto

zjištění však zřejmě odráží skutečnost, že vyučení měli v předchozích letech výrazně vyšší míru nezaměstnanosti než v současnosti⁵.

Obrázek 2.4.: Důvody, proč by si absolventi středních škol zvolili raději jiný obor vzdělání (3 roky od ukončení studia na střední škole), v % odpovědí – byla možnost výběru více odpovědí současně

Absolventi středního odborného vzdělání s maturitou (se začleněním odborného výcviku) – maturitních oborů SOU

U absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem je k nejčastěji frekventovaným důvodům nespokojenosti, že obor nechtěli studovat nebo, že je obor přestal zajímat. Zdá se, že svoji roli zde hraje nižší nabídka oborů v této kategorii vzdělání, kdy si žáci zvolí raději studium oboru, který je zajímavější, ale umožní jim dosáhnout maturitní úrovně vzdělání. Nespokojenost s nízkým výdělkem jako důvod pro volbu jiného oboru dosahuje 14 %, což je o 10 p.b. méně než u vyučených absolventů.

⁵ Skutečnost, že šetření vyučených absolventů bylo realizováno první a ostatní šetření následovala s určitým odstupem, vede k tomu, že získaná data odpovídají jiné situaci v nezaměstnanosti, než jaká odpovídá současnosti. Ovšem i za současné situace platí, že míra nezaměstnanosti vyučených je vyšší než u absolventů vyšších úrovní vzdělání.

Absolventi středního odborného vzdělání s maturitou (bez vyučení) - maturitních oborů SOŠ

V této kategorii vzdělání patří ke specifickým důvodům nespokojenosti špatná příprava ke studiu na vysokých školách, což je hlavní motivací, proč by si část těchto absolventů zvolila raději gymnázium. Naopak nespokojenost s výdělky se zde vyskytuje ve srovnání s ostatními středoškoly méně často. Nezáměr o studium oboru jako důvod pro volbu jiného oboru uvádí více než 20 % z těch, kteří by změnili svoji studijní volbu, z toho 10 % obor nechťelo studovat a 12 % obor přestal zajímat.

Vztáhneme-li tyto výsledky k hodnocení úspěšnosti rozhodovacího procesu při volbě vzdělávací cesty, ukazuje se, že žáci se poměrně často nerozhodují optimálně a výrazná část z nich by zvolila jinou vzdělávací dráhu nebo obor. Ukazuje se, že někteří z nich nemají při rozhodování o své budoucí studijní dráze dostatečnou představu ani o obsahu studia ani o možnostech pracovního uplatnění, neberou v úvahu situaci na trhu práce, perspektivnost oboru a poptávku zaměstnavatelů. Negativní vliv má zřejmě i poměrně nízký věk, ve kterém žáci volí odborné studium, kdy část žáků nemá vyhraněné zájmy a nemají ujasněno, čemu by se chtěli v budoucím zaměstnání věnovat. Negativní dopad nízkého věku a nedostatku informací o budoucím uplatnění potvrzují i zjištění, že názor na to, zda zvolený obor byl nebo nebyl pro absolventa vhodný, není dokonce ani po ukončení studia stabilní a mění po setkání s novými pracovními nebo studijními zkušenostmi, a to dokonce i opakovaně. Tato zjištění ukazují, že je potřeba věnovat více pozornosti kariérovému rozhodování, dostupnosti informací i vytváření konkrétnější představy o tom, co budoucí profese obnáší. Jedním z nástrojů řešení tohoto problému je v současnosti budovaný informační systém VIP Kariéra dostupný na webových stránkách www.infoabsolvent.cz.

2.2 Hodnocení studia a úrovně získaných kompetencí

Důležitou zpětnou vazbu zejména pro školskou sféru představuje zjištění, jak absolventi středních škol hodnotí své studium. S odstupem tří let od ukončení studia je tato informace zajímavá i tím, že se do hodnocení, které je v podstatě subjektivní, promítají i konkrétní zkušenosti z praxe a požadavky, se kterými se absolvent setkal v zaměstnání nebo terciárním vzdělávání.

Celkové hodnocení úrovně absolvovaného studia

Z celkového pohledu na následující tabulku vyplývá, že studium splnilo očekávání většiny dotázaných absolventů u všech sledovaných typů přípravy. Nejvíce spokojeni jsou absolventi středního odborného vzdělání s maturitou (bez vyučení – SOŠ), dále jen s malým odstupem následují absolventi středního odborného vzdělání s maturitou (se začleněním odborného výcviku) – vyučení s maturitní zkouškou. O něco menší spokojenost najdeme u vyučených, i zde je ale podíl absolventů, kteří hodnotí celkovou přípravu kladně, poměrně vysoký a dosahuje téměř 80 %.

Tabulka 2.1

Celkové hodnocení úrovně přípravy: Splnilo studium vaše očekávání?	Vyučení absolventi	Absolventi středního odborného vzdělání s maturitou (s odborným výcvikem)	Absolventi středního odborného vzdělání s maturitou (bez odborného výcviku)
rozhodně ano	22%	21%	21%
spíše ano	57%	65%	68%
kladné hodnocení celkem	79%	86%	89%

Hodnocení úrovně kompetencí získaných studiem

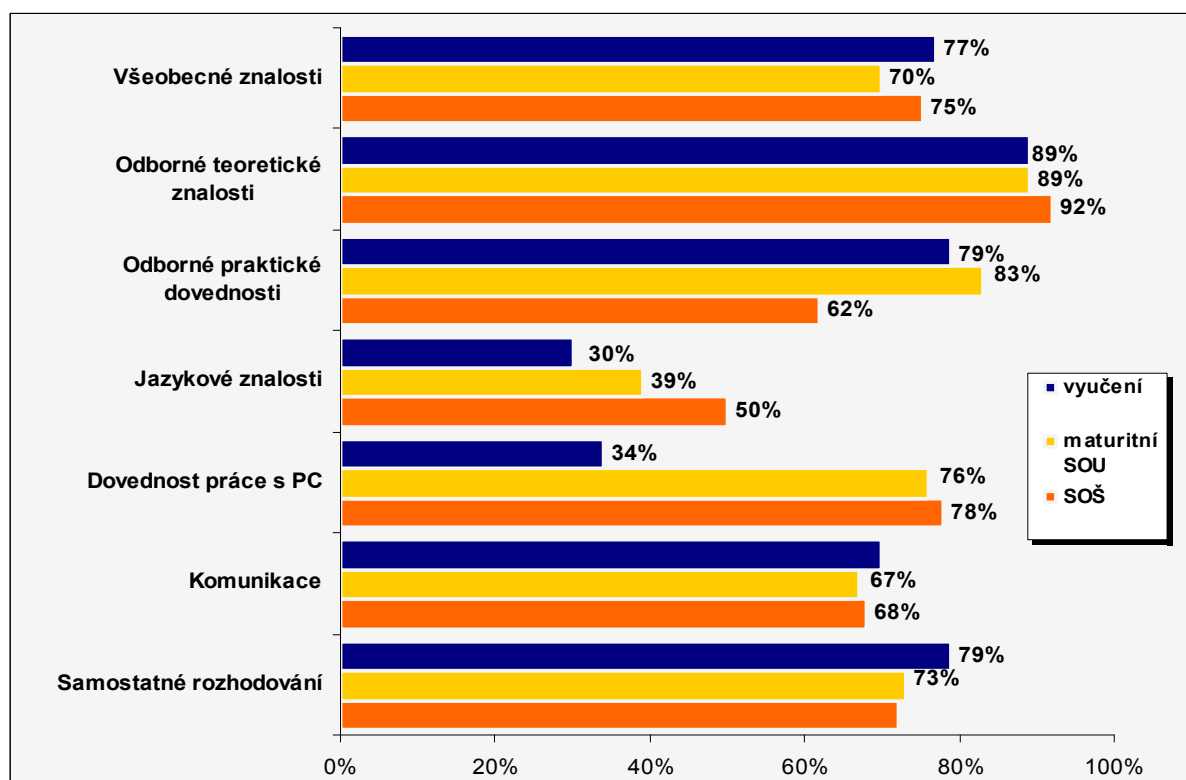
Důležitou součástí zpětného pohledu zejména pro školskou sféru je i názor absolventů na to, jak je vystudovaná škola připravila z hlediska jednotlivých kompetencí. Šetření bylo zaměřeno především na zjišťování úrovně tzv. klíčových kompetencí, k nimž řadíme schopnost se rozhodovat, pracovat v týmu, učit se nebo komunikovat a podobně. Tyto kompetence jsou široce využitelné a jejich zvládnutí na dobré úrovni zvyšuje flexibilitu absolventů, umožňuje jim reagovat na vývoj profesních požadavků a přizpůsobovat se změnám v poptávce zaměstnavatelů.

V zásadě můžeme konstatovat, že absolventi **hodnotí úroveň získaných znalostí a dovedností poměrně příznivě, nepříznivá je ale skutečnost, že právě důležité kompetence, jako jsou jazykové znalosti zůstávají slabým místem středoškolské přípravy. V případě vyučených se ukazuje výrazný propad u počítačových dovedností.**

Nejsilnější stránku přípravy absolventů všech sledovaných druhů škol představují odborné teoretické znalosti. V této oblasti získanou úroveň považuje za dobrou kolem 90 % absolventů.

Se všeobecnými znalostmi jsou spokojeni přibližně tři čtvrtiny absolventů a rozdíly mezi jednotlivými typy vzdělání rovněž nejsou výrazné. Pozitivní je spokojenost i u vyučených, která ukazuje, že i odborná příprava orientovaná na praxi poskytuje z pohledu většiny vyučených dostatečný rozsah všeobecného vzdělání.

Obrázek 2.5.: Hodnocení získaných kompetencí – srovnání podle typu středního vzdělání, v % kladných odpovědí (velmi dobře, celkem dobře)

Úroveň odborných praktických dovedností je poměrně dobrá u vyučených (79 % spokojených) i absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem (83 %). Naopak výrazně hůře je hodnotí absolventi SOŠ (62 %).

Za neuralgický bod středního vzdělávání je možno označit znalost cizích jazyků, která přitom patří z pohledu zaměstnavatelů k velmi důležitým kompetencím. S odstupem tří let od ukončení studia hodnotí kladně svoji znalost cizího jazyka, kterou získali v průběhu středoškolského studia, jen polovina absolventů SOŠ. U absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem je podíl spokojených ještě nižší – 39 % a vyučení jsou spokojeni jen ve

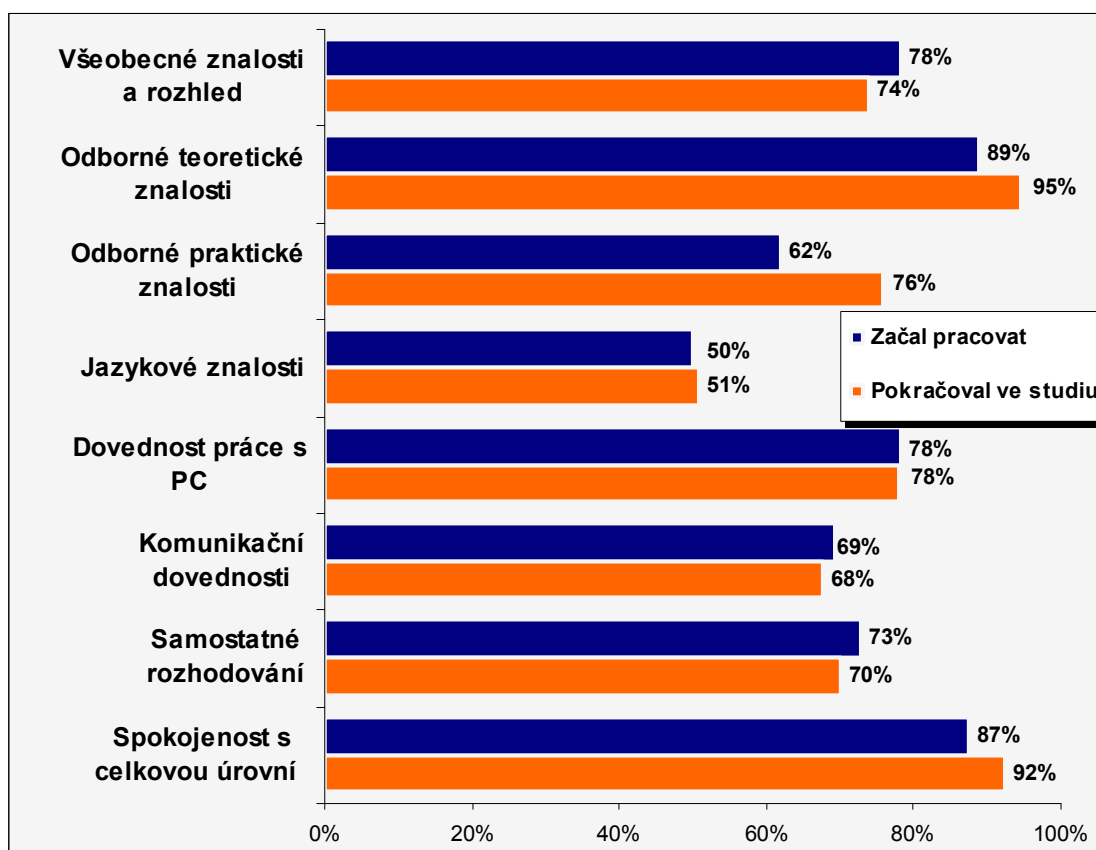
30 %. Z hlediska otevírání trhů EU nebo zahraničního kapitálu vstupujícího na český trh mohou být právě jazykové znalosti limitujícím faktorem pracovního uplatnění, a to i u vyučených.

U dovednosti práce s PC se ukazuje velmi výrazný rozdíl mezi spokojeností maturantů a vyučených. Zatímco absolventi středních škol zakončených maturitou jsou vcelku spokojeni – kladně je hodnotí tři čtvrtiny z nich, u vyučených je situace zcela odlišná podíl spokojených dosahuje jen 34 %.

Výzkum se zabýval rovněž otázkou „dvojkolejnosti“ přípravy maturantů na SOŠ a maturitů s odborným výcvikem a s tím související otázkou, zda jsou absolventi dobře připraveni jak pro přímý vstup do praxe, tak i pro pokračování v terciárním vzdělávání nebo zda se některá z těchto skupin potýkala s většími mezerami a nedostatky. V rámci analýz bylo proto zjišťováno, zda se významněji liší spokojenost maturantů, kteří vstoupili přímo do zaměstnání a těch, kteří pokračovali v terciárním vzdělávání.

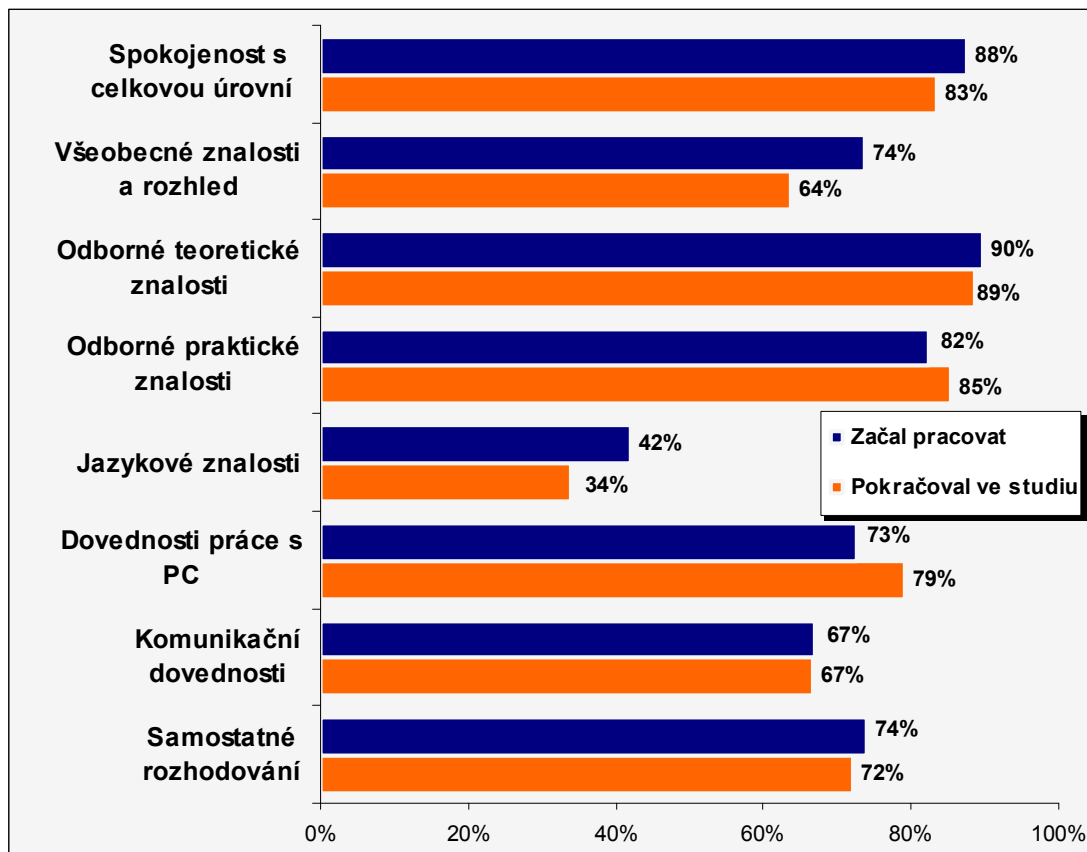
U absolventů středního odborného vzdělání s maturitou (bez vyučení) - maturitních oborů SOŠ nebyly mezi oběma sledovanými skupinami s výjimkou odborných praktických znalostí, které posuzují kritičtěji ti absolventi, kteří již měli možnost si je vyzkoušet v praxi (62 % spokojených), výrazné rozdíly. Zdá se tedy, že dvojkolejnost přípravy absolventů SOŠ s maturitou pro vstup do praxe i do terciárního vzdělávání nepředstavuje závažný problém.

Obrazek 2.6.: Hodnocení získaných kompetencí – absolventi středního odborného vzdělání s maturitou (bez vyučení) – SOŠ po 3 letech – srovnání podle toho, zda absolvent začal pracovat, či pokračuje ve studiu v % kladných odpovědí

U absolventů maturitních oborů SOU, kteří pokračovali v terciárním vzdělávání najdeme mírně větší nespokojenost se všeobecnými a jazykovými znalostmi, takže lze říci, že tento typ vzdělání zřejmě o něco lépe vyhovuje absolventům, kteří pak nastupují přímo do zaměstnání, rozdíly ale nejsou nijak dramatické. V této souvislosti je třeba si ale uvědomit, že podíl absolventů maturitních oborů SOU, kteří vstupují do terciárního vzdělání je nižší.

Obrázek 2.7.: Hodnocení získaných kompetencí – absolventi středního odborného vzdělání s maturitou (se začleněním odborného výcviku) – maturitních oborů SOU, po 3 letech – srovnání podle toho, zda absolvent začal pracovat, či pokračuje ve studiu v % kladných odpovědí

2.3 Uplatnění absolventů středoškolského vzdělání ve vystudovaném oboru

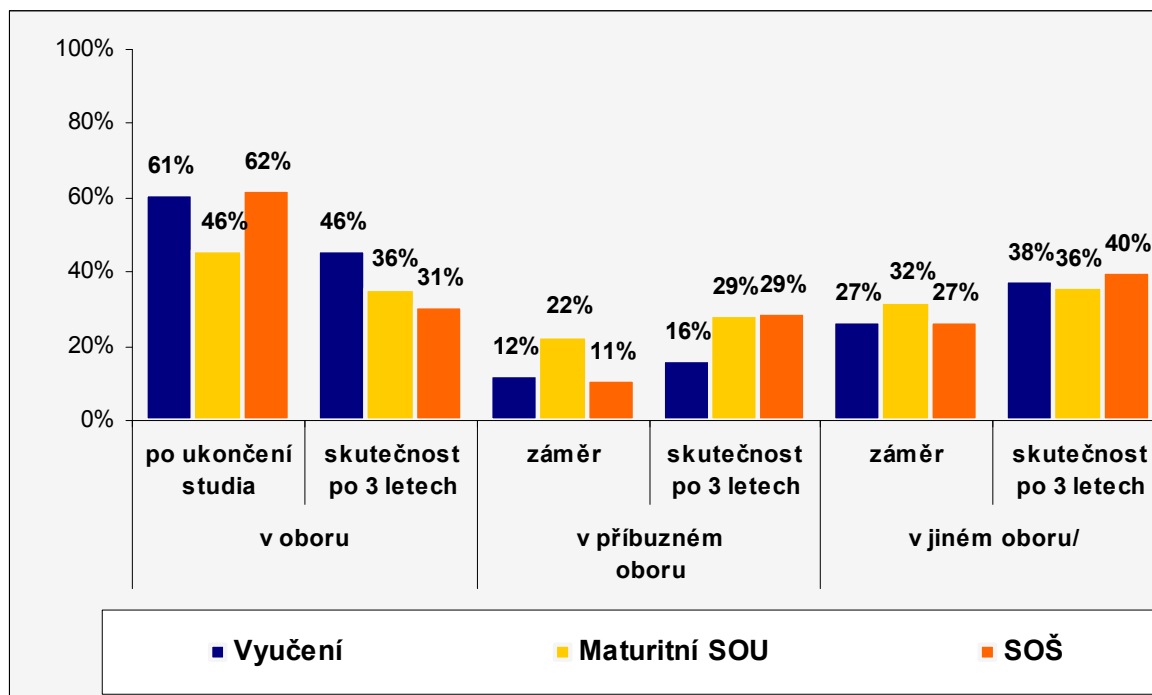
Podstatným zjištěním ve vztahu k uplatnění absolventů na trhu práce je odpověď na otázku, zda absolventi pracují v zaměstnání, které odpovídá vystudovanému oboru, nebo se raději realizují v jiném oboru. Odchody do jiných profesí odrážejí jak vztah absolventů k oboru a práci v něm, tak i situaci na trhu práce. Výsledky výzkumu ukazují, že pro učební i maturitní obory platí, že značná část jejich absolventů odchází už po ukončení studia pracovat do jiného oboru a odliv z vystudovaného oboru pokračuje i v následujících letech po ukončení studia.

V závěru studia mají přibližně tři čtvrtiny absolventů středního odborného vzdělávání zájem uplatnit se ve vystudovaném oboru nebo v některém z příbuzných oborů. Po ukončení studia je ale skutečný podíl absolventů, kteří získají zaměstnání přímo ve svém oboru nižší – kolem 60 %. **Po třech letech od ukončení studia pak podíl středoškoláků, kteří zůstávají ve svém oboru, klesá. Nejvyšší je u vyučených, kde dosahuje asi 46 % (podle dalších zjištění se ale v následujících letech od vyučení výrazně snižuje)**⁶, u absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem činí 36 % a u maturantů na SOŠ 31 %. U maturantů dochází ve srovnání s vyučenými k výraznějšímu přesunu do příbuzných

⁶ Šetření realizovaná po šesti letech od vyučení ukazují, že podíl vyučených pracujících v oboru dále klesá - Pracovní uplatnění odpovídající vystudovanému oboru mělo po šesti letech jen 37 % absolventů SOU.

oborů; tento podíl dosahuje téměř 30 %. To je zřejmě i přirozeným důsledkem širšího vzdělání, které maturitní úroveň poskytuje, a jejich větší schopnosti reagovat na podmínky na trhu práce. **Výsledný podíl středoškoláků, kteří se realizují po třech letech zcela mimo původní obor, se u žádné ze sledovaných skupin příliš neliší a u vyučených i maturantů se pohybuje mezi 36 až 40 %.**

Obrázek 2.8.: Uplatnění absolventů ve vystudovaném oboru s odstupem 3 let od ukončení daného typu studia (v % odpovědí).

Důvody pro uplatnění v jiných profesích

Podstatná je i otázka důvodů, které vedou k odlivu absolventů z určitých profesí. Z výsledků, které umožňují výběr více odpovědí současně, vyplývá, že důvodů pro změnu oboru je pravděpodobně vždy více a že absolventi často neodcházejí mimo vystudovanou profesi jen kvůli jedné příčině.

V situaci rychlého ekonomického vývoje a klesající nezaměstnanosti hrají větší roli v odchodu do jiné profese důvody na straně absolventů než důvody vynucené nedostatkem pracovních míst v oboru. K nejdůležitějším patří nespokojenost s nízkým platem a nevyhovující pracovní podmínky, které absolventy od uplatnění v oboru odrazují.

Nespokojenost s výší platu je významným důvodem pro odchod do jiné profese zejména u vyučených, kde tento důvod uvedlo 54 % z těch, kteří pracují v jiném oboru, přitom u absolventů SOŠ s maturitou tento důvod uvádí jen 32 % z nich.

Pracovní podmínky jsou poněkud překvapivě důležitějším důvodem odchodu u maturantů než u vyučených. Je to zřejmě způsobeno tím, že tyto důvody nezahrnují jen pracovní prostředí, ale i nevhodnou pracovní dobu, která je problémem u hotelnictví a turismu nebo problémy s dojížděním.

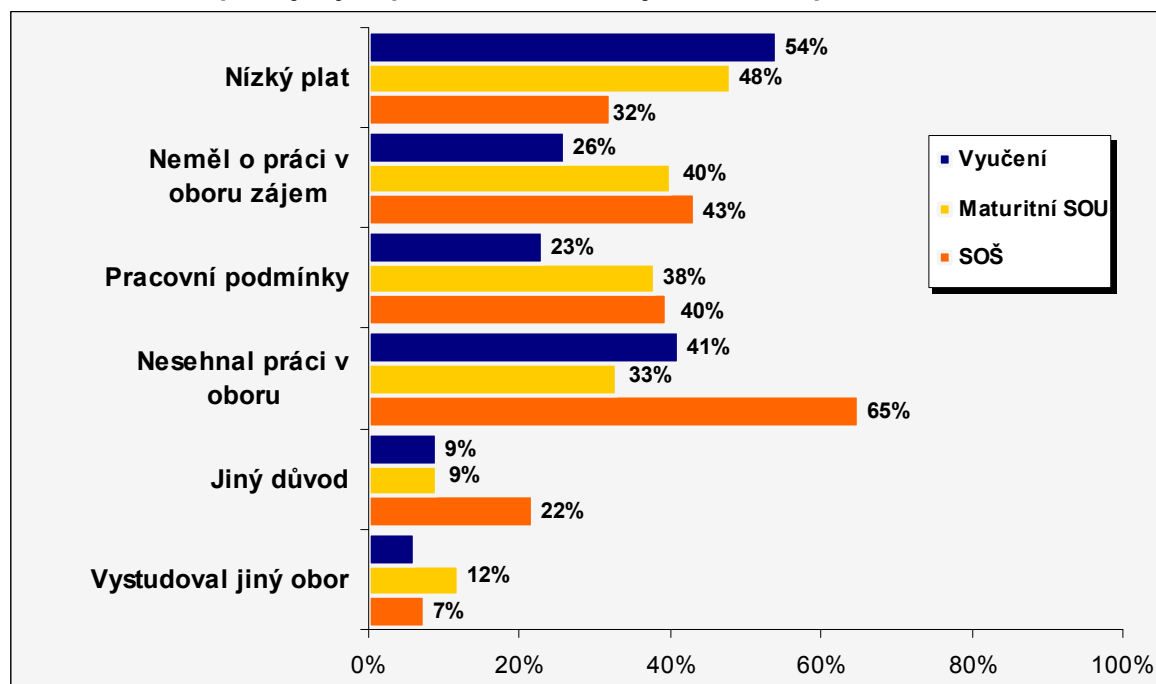
Dále je to **nezájem o práci v oboru**. Ten je naopak frekventovanějším důvodem pro odchod u maturantů, kde ovlivnil asi 40 % z nich. U části absolventů je tento nezájem dán skutečností, že si zvolili obor, který je od počátku nezajímá, ať už z důvodu nepřijetí na jiný obor, špatných studijních výsledků nebo nízké informovanosti o obsahu oboru.

Zajímavé je, že častým důvodem pro odchod do jiného oboru u maturantů na SOŠ je „**nesehnal práci v oboru**“, který ovlivnil odchod 65 % absolventů. Míra nezaměstnanosti absolventů SOŠ je totiž obecně nižší než u vyučených a vyučených s maturitní zkouškou.

V některých případech se zřejmě jedná spíše o to, že absolvent nesehnal práci v oboru, která by mu vyhovovala, byla v místě bydliště a podobně.

Studium jiného oboru není příliš frekventované, ale nejvíce se vyskytuje u vyučených s maturitní zkouškou. Zdá se, že tato skupina zahrnuje žáky, kteří zpočátku nemají vysoké ambice a volí méně náročné studium a až v průběhu studia své názory na úroveň vzdělání korigují.

Obrázek 2.9.: Důvody odchodů do jiných profesí – srovnání podle typů vzdělání, v % odpovědí absolventů, kteří pracují v jiné profesi – možnost výběru více odpovědí současně

Do jakých oborů absolventi odcházejí?

Velmi zajímavým problémem je v jakých oborech nacházejí uplatnění ti absolventi středních škol, kteří odcházejí do jiných profesí. Vzhledem k tomu, že jen nízké procento uvedlo, že změnili profesi na základě studia jiného oboru nebo rekvalifikace, můžeme předpokládat, že většina z nich pracuje v oborech, které vyžadují spíše než speciální odbornou kvalifikaci všeobecné dovednosti nebo, kde lze kvalifikaci získat na základě zaškolení zaměstnavatelem, získáním praxe a podobně.

Z výsledků nevyplývá, že by absolventi jednotlivých sledovaných oborů směřovali v nějakém širším proudu do jiných oborů. Na druhou stranu alespoň částečně lze vysledovat a vymezit obory, ve kterých se středoškoláci, kteří pracují mimo obor uplatňují častěji. Absolventi SOŠ s maturitou, kteří pracují mimo svůj obor, nacházejí poměrně často uplatnění ve službách souvisejících s péčí o zákazníky, pracují například jako konzultanti v obchodě, v reklamě, referenti klientských center v pojišťovnách, bankách, jako operátoři telefonních služeb. Dále se uplatňují například v oblasti související s kontrolou kvality (technici kvality), pracují ve skladech, jako operátoři nebo v logistice. Relativně často obsazují místa asistentek, pracují v administrativě, jako referenti na úřadech nebo na poště. Uplatnění mimo svůj obor nacházejí také v pohostinství, jako barmani, prodavači a podobně.

U absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem se opět objevují služby a péče o kvalitu. K frekventovanějším uplatněním patří i distribuce zboží či pozice dispečerů. Poměrně často nacházejí absolventi těchto oborů zaměstnání jako řidiči (autobusu, MHD), v oblasti bezpečnosti (bezpečnostní agentura, strážník) nebo vykonávají montážní činnost.

Zdá se, že středoškoláci, kteří pracují mimo vystudovaný obor, směřují především za lepšími pracovními a platovými podmínkami. Část z nich nachází uplatnění v terciérním sektoru, který se rychle rozvíjí a v České republice ve srovnání se zeměmi EU poddimenzován. V některých případech se uplatňují v i v profesích s výrazným nedostatkem pracovníků, jako jsou řidiči nebo strážníci.

2.4 Pracovní uplatnění absolventů středních škol

Získání zaměstnání

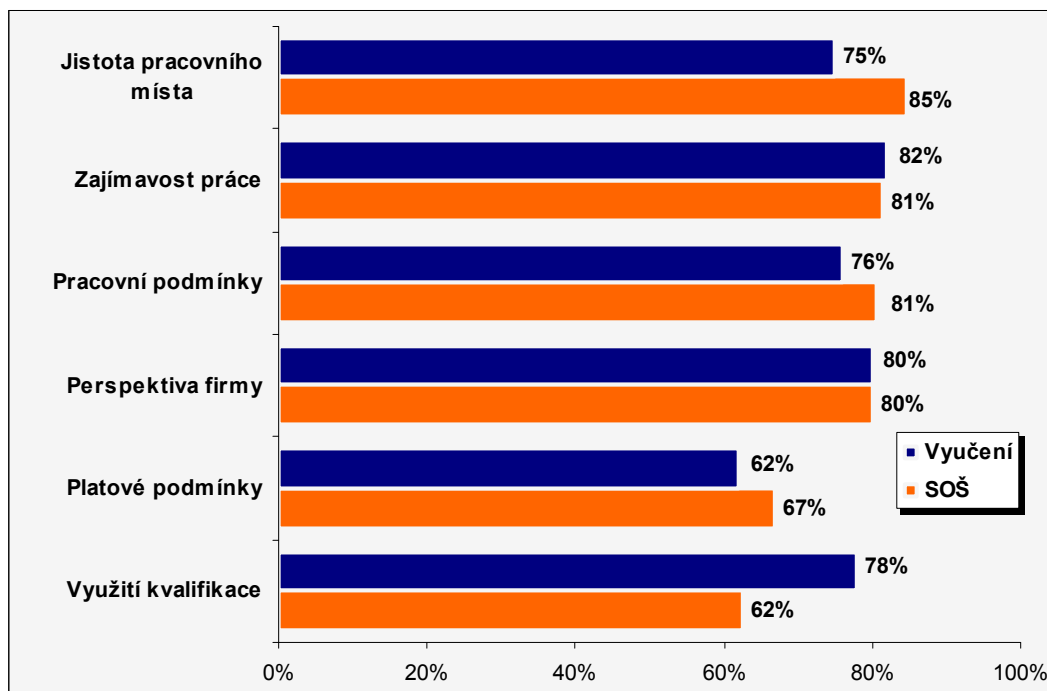
Získání prvního zaměstnání závisí na řadě okolnostech, aktivitě absolventa, znalostech, dovednostech, vystudovaném oboru i úrovni vzdělání. Z hlediska úrovně vzdělání získávali nejobtížněji první zaměstnání vyučení, z nichž se 13 % potýkalo s většími problémy. Absolventi oborů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou (SOŠ) uváděli častěji menší potíže, větší problémy s pracovním uplatněním mělo 9 % dotázaných. Subjektivně nejnižší problémy měli absolventi oborů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem, z nichž téměř tři čtvrtiny uvedli, že zaměstnání získali snadno nebo spíše snadno.

Vzhledem k postupnému sběru dat tyto údaje ale zřejmě odrážejí i zlepšující se situaci na trhu práce a klesající míru nezaměstnanosti absolventů. V roce 2007 byla míra nezaměstnanosti vyučených a absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem obdobná, kolem 10 -11%, u absolventů SOŠ byla nižší – 7,8 %.

Spokojenost absolventů se současným zaměstnáním

Většina absolventů oborů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou (SOŠ) - kolem 80 % - je v zaměstnání spokojena, z toho velmi spokojeno je asi 20 % a necelých 60 % je spíše spokojeno, naopak spíše nespokojeno je v práci 17 % absolventů a 2 % vyjádřila výraznou nespokojenost. Spokojenost vyučených je podobná.

Obrázek 2.10.: Spokojenost absolventů s jednotlivými aspekty v zaměstnání – srovnání vyučených a maturantů SOŠ, v % odpovědí

Zaměříme-li se podrobněji na jednotlivé aspekty spokojenosti absolventů v současném zaměstnání, pak nejspokojenější jsou středoškoláci s jistotou pracovního místa, zajímavostí práce, perspektivou firmy a relativně i s pracovními podmínkami. Na druhém pólu najdeme platové podmínky, o kterých se záporně vyjádřila více než třetina dotázaných středoškoláků.

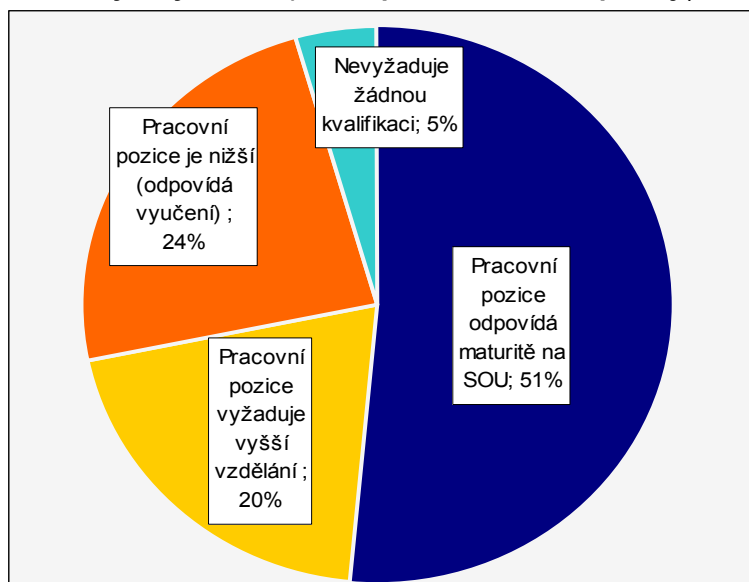
Nejméně jsou se svým platem spokojeni vyučení, z nichž se vyjadřuje negativně asi 38 % z nich a nízký plat je i poměrně častým důvodem jejich odchodu do jiné profese.

Zajímavý je výraznější rozdíl ve spokojenosti s využitím kvalifikace, kdy u absolventů oborů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou (SOŠ) uvedlo, že je nespokojeno 38 % z nich. Tento údaj může souviset jak s vyšším podílem maturantů, kteří pracují v příbuzných oborech, tak i obdobím určitého zapracovávání, které může být u náročnějších profesí delší než například u vyučených.

Využití kvalifikace u absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem

Zajímavou otázkou je využití kvalifikace u absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem, jejichž příprava zahrnuje jak vyučení, tak i získání maturitního vzdělání. Podíváme-li se na současnou pracovní pozici pracujících absolventů těchto oborů zjišťujeme, že nadpoloviční většina využívá získané vzdělání a **více než 50 % jich je zařazeno na vzdělanostně a kvalifikačně odpovídající pracovní místo**. Další polovina se poměrně vyrovnaně štěpí na skupinu těch, kdo pracují jak na kvalifikačně vyšších, tak kvalifikačně nižších stupních. Na vyšších pozicích působí 20 % pracujících absolventů, na pracovních místech s o stupeň nižší vyžadovanou kvalifikací je jich o něco více (24 %).

Obrázek 2.11.: Současná pracovní pozice pracujících absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem (v % odpovědí těch, kdo pracují)

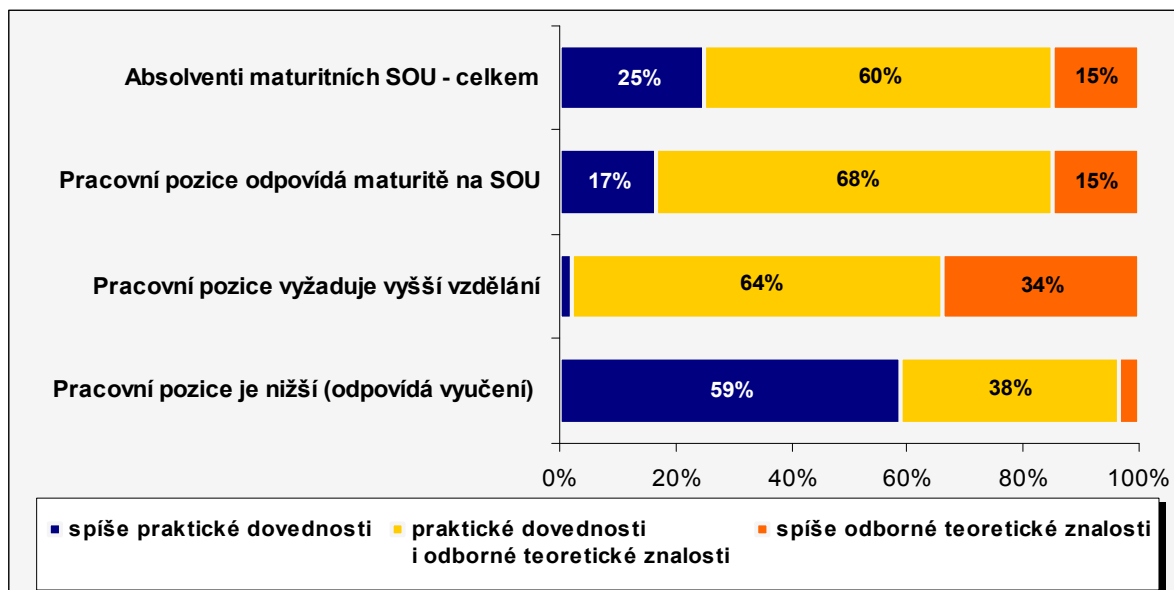

Z hlediska postavení ve struktuře firmy, necelých 30 % uvedlo, že mají podřízené pracovníky, většinou ti, kdo pracují na pozici vyžadující vyšší vzdělání, zatímco 71 % žádné pracovníky neřídí.

Většina ekonomicky aktivních absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem využívá kombinaci praktických dovedností, získaných praktickým výcvikem, a teoretických znalostí (60 %). Druhá v pořadí, avšak výrazně menší je skupina těch, kteří využívají převážně praktické dovednosti (25 %).

A nejmenší skupinu tvoří absolventi, kteří ve své práci potřebují spíše odborné teoretické znalosti (15 %). Absolventi, kteří pracují na pozici odpovídající úrovni získaného vzdělání, využívají většinou jak praktické dovednosti, tak i teoretické znalosti. Naopak u nižších pracovních pozic plně postačí v téměř 60 % praktické dovednosti získané odborným výcvikem.

Obrázek 2.12.: Využití praktických dovedností a odborných teoretických znalostí absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem na různých pracovních pozicích (% odpovědí těch, kdo pracují, N=234)

Co se týká konkrétního pracovního prostředí, **největší podíl pracujících absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem působí převážně v dílně, přímo v provozu (40 %)**. Další 23 % pracuje v dílně i v kanceláři. Pouze 18 % působí převážně v kanceláři, zpravidla jsou to ti, kteří pracují na vzdělanostně vyšší pozici. Ti absolventi maturitních oborů s odborným výcvikem, kteří jsou zařazeni na odpovídajících pracovních místech, pracují převážně ve smíšeném částečně provozním, částečně kancelářském prostředí (68 % ze skupiny s tímto pracovním zařazením). Naopak ti, kteří působí na nižším kvalifikačním stupni, se nacházejí významně častěji převážně v dílenském provozu.

Tabulka 2.2.: Kde pracují absolventi maturitních oborů s odborným výcvikem? (v % odpovědí těch, kdo pracují, N=243)

Kde konkrétně pracujete?	odpovědi v %
převážně v dílně, v provozu	40 %
v provozu i v kanceláři	23 %
převážně v kanceláři	18 %
jinde	19 %

Zjištěné výsledky ukazují, že většina absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem, kteří nepokračují v terciárním vzdělávání se uplatňuje převážně nebo alespoň částečně přímo v provozu nebo v dílně. Pouze asi 18 %⁷ získává pracovní místo v kanceláři, zpravidla v souvislosti se získáním vyšší nebo řídicí pracovní pozice.

⁷ Jedná se o procento ze sledovaného vzorku, které může být nadhodnoceno, protože úspěšnější absolventi projevují větší tendenci odpovídat na dotazníkové šetření.

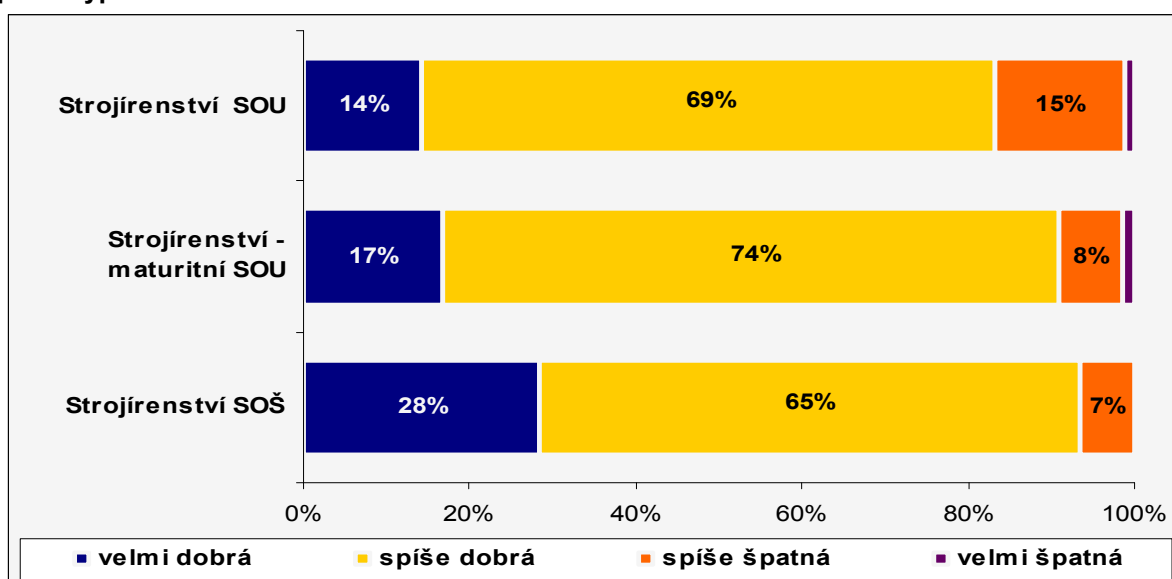
3. Charakteristika situace absolventů středních odborných škol z hlediska vybraných skupin oborů

3.1 Strojírenství a strojírenská výroba - 23

Hodnocení úrovně studia a získaných kompetencí

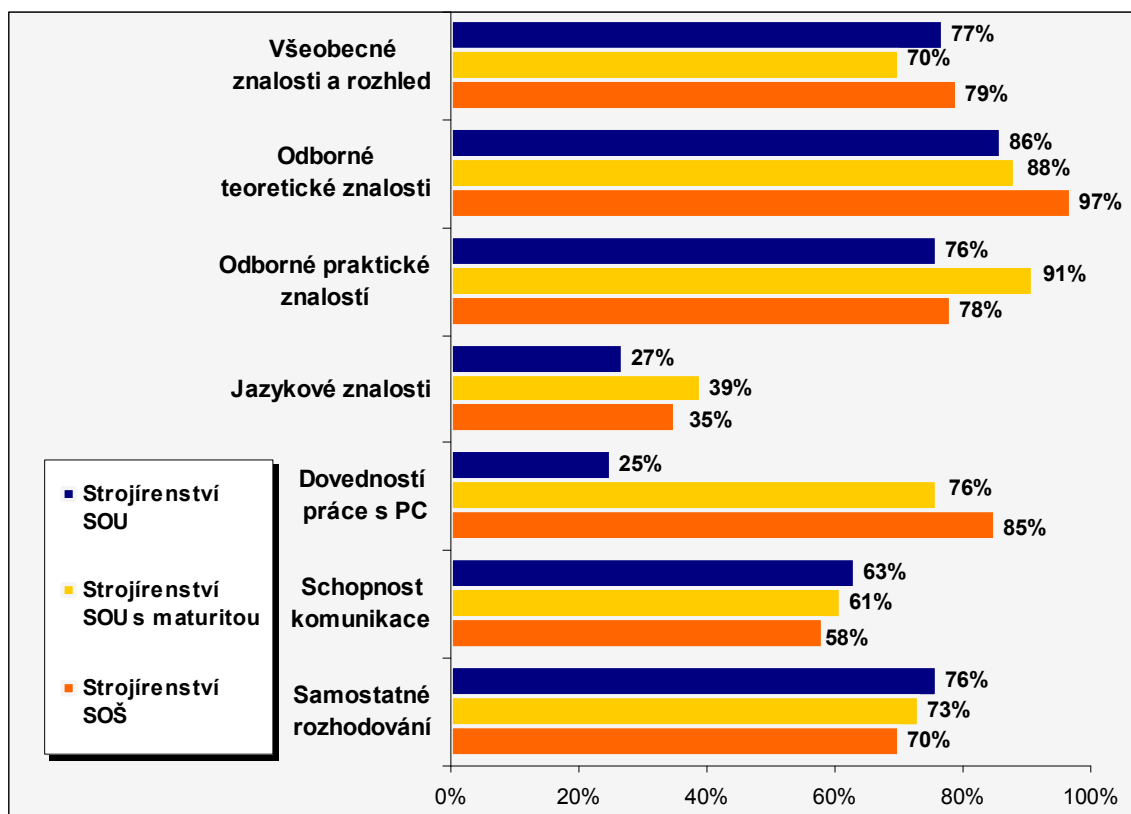
Z hlediska celkového hodnocení vykazuje skupina oborů Strojírenství a strojírenská výroba velké rozdíly v hodnocení v závislosti na typu vzdělání. Zatímco vyučení strojaři patří v rámci učebních oborů z hlediska celkového názoru na školní přípravu k nejméně spokojeným, na úrovni SOŠ jsou strojaři naopak poměrně spokojeni. Rozdíly jsou patrné i z grafu, kde zastoupení absolventů, kteří byli se studiem velmi spokojeni, je u absolventů strojírenských oborů SOŠ ve srovnání s vyučenými dvojnásobné.

Obrázek 3.1.: Hodnocení celkové úrovně školní přípravy ve strojírenských oborech – srovnání podle typu vzdělání

Podíváme-li se na největší slabiny, musíme konstatovat, že u strojírenských oborů na všech sledovaných úrovních vzdělání jsou velmi špatně hodnoceny jazykové znalosti, přitom nejhůře je hodnotí vyučení (spokojeno je s nimi jen 27 % absolventů). Velké rozdíly v hodnocení se ukazují u dovedností pracovat s výpočetní technikou, kde vyučení jsou mimořádně nespokojeni (25 %), naopak strojaři s maturitou a zejména absolventi strojírenských oborů SOŠ hodnotí tyto znalosti dobře. Naopak odborné praktické znalosti posuzují nejlépe absolventi maturitních SOU, zatímco teoretické znalosti jsou velmi silnou stránkou maturantů na SOŠ.

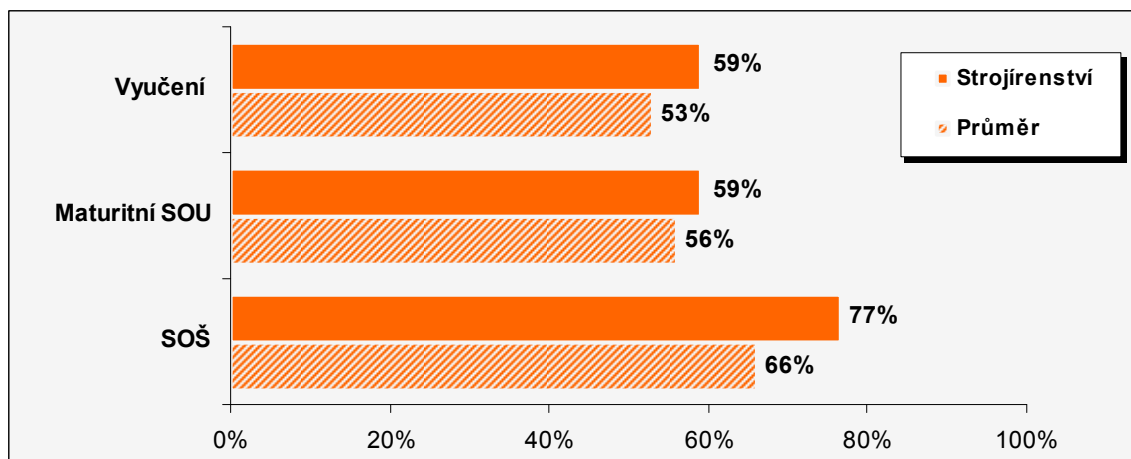
Obrázek 3.2.: Hodnocení úrovně jednotlivých získaných kompetencí ve strojírenských oborech – srovnání podle typu vzdělání

Opakovaná volba druhu vzdělání a oboru vzdělání

Velké rozdíly se ukazují i ve vztahu k otázce, zda by si absolventi strojírenských oborů zvolili znovu svůj obor nebo by dali přednost jinému oboru. Zatímco u vyučených i absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem je podíl absolventů, kteří by si vybrali obor se strojírenským zaměřením velmi nízký (59 %), a to i v porovnání s ostatními učebními obory, strojaři, kteří získali vzdělání na SOŠ s maturitou, patří naopak z hlediska vztahu k oboru k nejspokojenějším. Stejný obor by si zvolily více než tři čtvrtiny z nich (77 %).

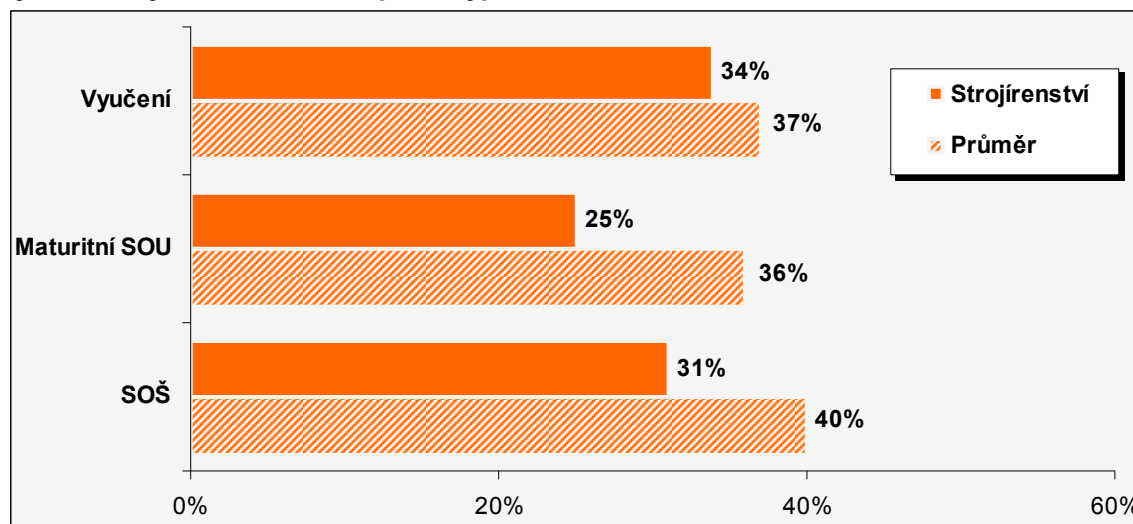
Obrázek 3.3.: Podíl absolventů, kteří by si znovu vybrali stejný obor – srovnání podle typu střední vzdělání

Uplatnění absolventů v oboru

Na všech sledovaných úrovních patří absolventi strojírenských oborů k těm, kteří poměrně často pracují ve svém oboru, důvodem je zřejmě i v současnosti vysoký zájem zaměstnavatelů o tuto profesi. Podíl těch, kteří s odstupem tří let od maturity odešli ze své profese je poměrně nízký. U absolventů SOŠ pracuje mimo obor jen 31 % strojařů oproti 40 % z ostatních sledovaných oborů. Relativně nízký odliv z tohoto oboru najdeme i u vyučených s maturitní zkouškou. U vyučených je zastoupení absolventů, kteří v období tří let od ukončení vzdělání odešli pracovat do jiného oboru, rovněž nižší, ve srovnání s průměrem z námi sledovaných oborů, ale rozdíl není výrazný.

Obrázek 3.4.: Podíl absolventů, kteří tři roky od ukončení studia pracují zcela mimo vystudovaný obor – srovnání podle typu střední vzdělání

Pokud absolventi strojírenských oborů pracují v jiném oboru, nejčastěji je to z důvodu, že neměli zájem v oboru pracovat.

Spokojenost v zaměstnání

Tabulka 3.1.: Podrobné srovnání spokojenosti v jednotlivých oblastech práce (v % kladných odpovědí)⁸

Strojírenství a strojírenská výroba	Plat	Pracovní podmínky	Zajímavost práce	Využití kvalifikace	Perspektiva firmy	Jistota pracovního místa
vyučení	68%	74%	90%	87%	74%	87%
Průměr - vyučení	78%	81%	87%	87 %	83%	85%
SOŠ	57%	87%	83%	72%	66%	87%
Průměr SOŠ	67%	81%	81%	62%	80%	85%

Z hlediska hodnocení jednotlivých aspektů svého zaměstnání jsou absolventi strojírenských oborů spokojeni se zajímavostí práce, pracovními podmínkami, jistotou pracovního místa. Naopak ve srovnání s průměrem ze sledovaných oborů jsou více nespokojeni s platem a perspektivou firmy a vyučením i s pracovními podmínkami.

3.2 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika - 26

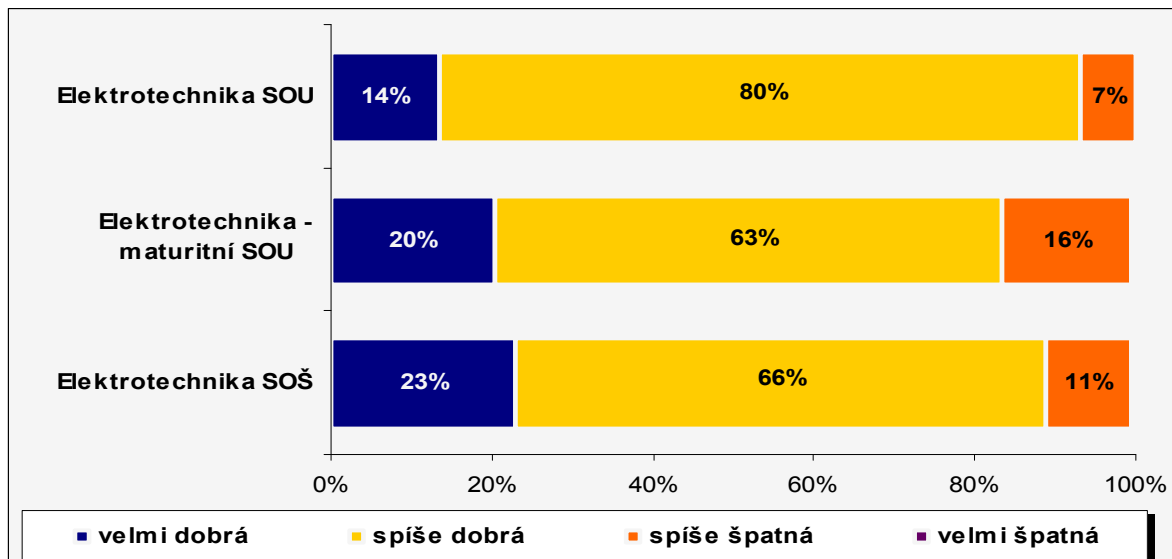
Z hlediska názoru na celkovou úroveň školní přípravy patří elektrotechnické obory k těm, kde najdeme značné rozdíly v hodnocení podle úrovně vzdělání, nejsou ale tak výrazné jako u strojírenských oborů. Zatímco vyučení elektrotechnici patří v rámci učebních oborů k méně

⁸ V šetření vyučených s maturitní zkouškou tato otázka nebyla uvedena.

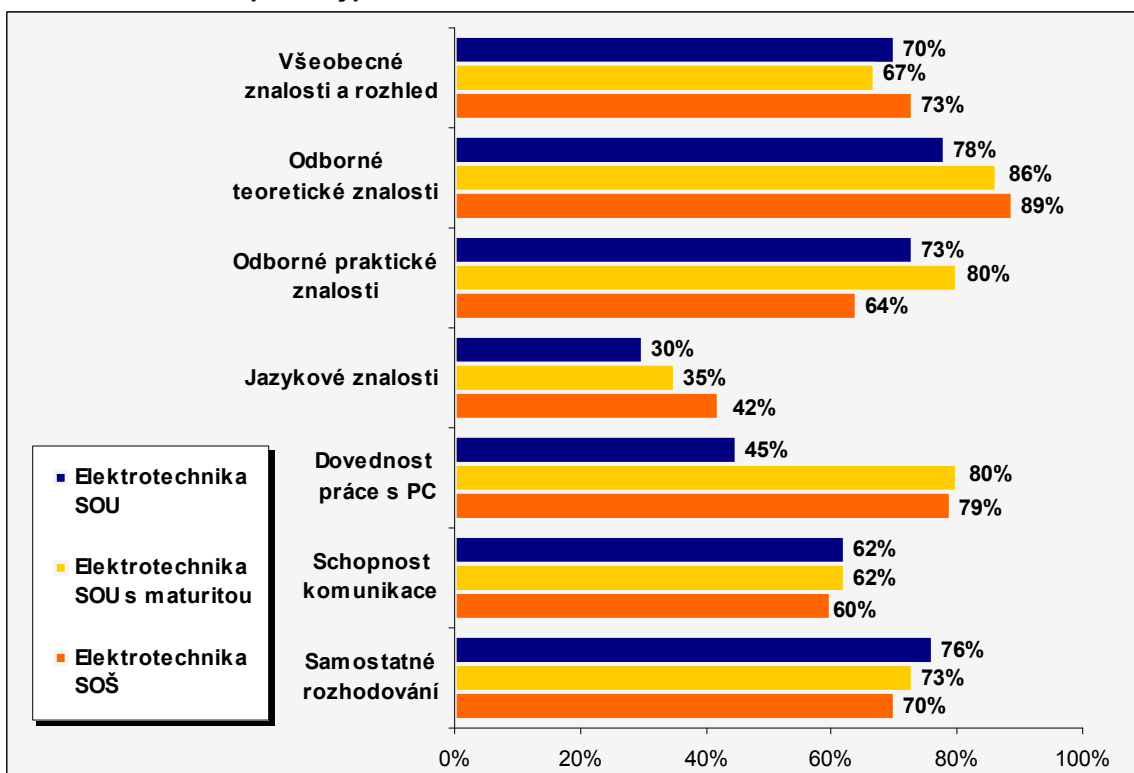
spokojeným s typů vzdělání⁹, na úrovni SOŠ jsou absolventi tohoto oboru naopak poměrně spokojeni.

Hodnocení úrovně studia a získaných kompetencí

Obrázek 3.5.: Hodnocení celkové úrovně školní přípravy v elektrotechnických oborech – srovnání podle typu střední vzdělání

Obrázek 3.6.: Hodnocení úrovně jednotlivých získaných kompetencí v elektrotechnických oborech – srovnání podle typu střední vzdělání

V elektrotechnických oborech podobně jako ve strojírenských hodnotí špatně hodnotí absolventi jazykové schopnosti. Přitom maturanti jsou na tom lépe, i tak je ale hodnocení

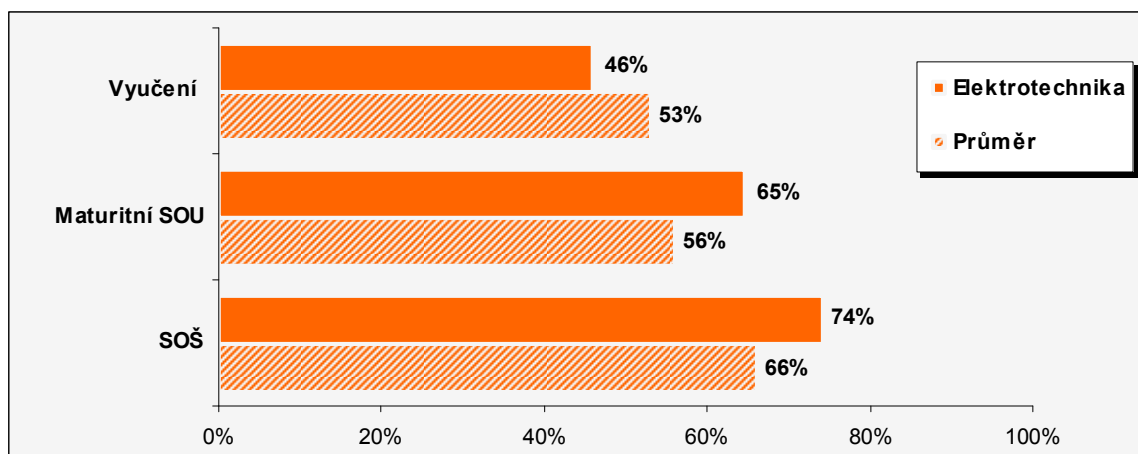
⁹ Jejich nespokojenost s odstupem let stoupá, šetření po 6 letech od vyučení realizované ukázalo, že podíl nespokojených je kolem 20%.

jejich jazykových dovedností nízké (42 % spokojených). Získanou úroveň dovedností pracovat s výpočetní technikou hodnotí maturanti v elektrotechnických oborech poměrně dobře, zatímco u vyučených patří naopak ke nejslabším místům výuky.

Opakovaná volba druhu vzdělání a oboru vzdělání

Velké rozdíly se ukazují i ve vztahu k otázce, zda by si absolventi elektrotechnických oborů zvolili znovu svůj obor nebo by dali přednost jinému oboru. Zatímco u vyučených je jejich podíl nízký i vzhledem k ostatním učebním oborům, u absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem a zejména pak u absolventů SOŠ je vztah k oboru pozitivní. Stejný obor by si zvolilo 65 %, resp. 74 % z nich.

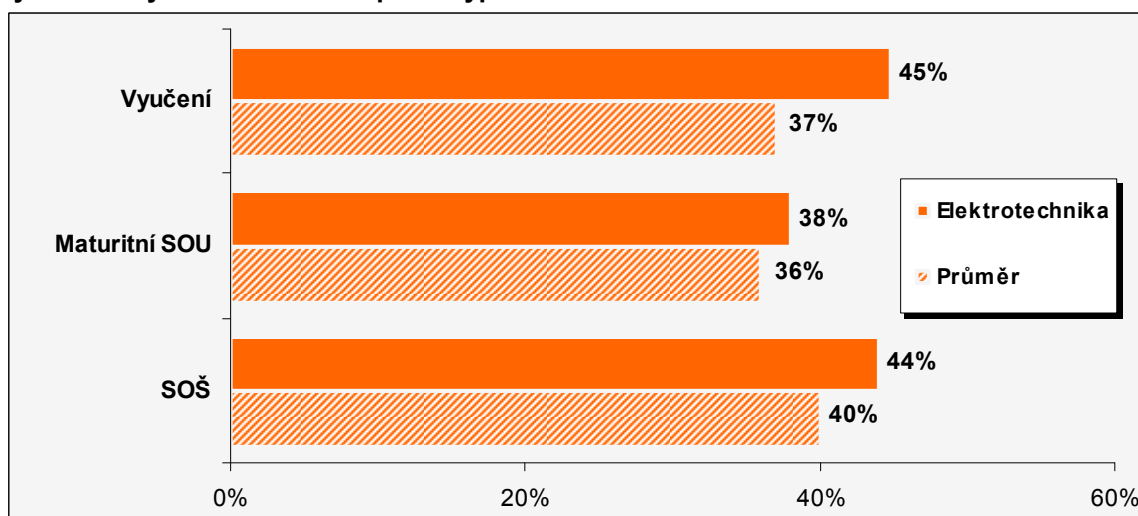
Obrázek 3.7.: Podíl absolventů, kteří by si znovu vybrali stejný obor – srovnání podle typu vzdělání

Uplatnění absolventů v oboru

Na všech sledovaných úrovních patří absolventi elektrotechnických oborů k těm, kteří poměrně často odcházejí pracovat do jiných oborů. Podíl těch, kteří v průběhu tří let odešli z tohoto oboru, je u vyučených i absolventů SOŠ s maturitou kolem 44, resp. 45 %. O něco příznivější je situace u maturitních oborů s odborným výcvikem, i tady je ale odliv z oboru mírně nad průměrem z ostatních sledovaných oborů.

Obrázek 3.8.: Podíl absolventů, kteří tři roky od ukončení studia pracují zcela mimo vystudovaný obor – srovnání podle typu vzdělání

U absolventů elektrotechnických oborů na úrovni SOŠ jsou hlavní důvody pro odchod do jiných oborů nezájem o práci v oboru, nízký plat nebo to, že se jim v oboru nepodařilo získat

zaměstnání. Na úrovni vyučených je nejběžnějším důvodem, že se jim nepodařilo získat v oboru zaměstnání, dále je to opět nízký plat a nezájem o tuto práci.

Spokojenost v zaměstnání

Tabulka 3.2: Podrobné srovnání spokojenosti v jednotlivých oblastech práce (v % kladných odpovědí)¹⁰

Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	Plat	Pracovní podmínky	Zajímavost práce	Využití kvalifikace	Perspektiva firmy	Jistota pracovního místa
Vyučení v oboru	83%	94%	89%	78%	83%	78%
Průměr - vyučení	78%	81%	87%	87 %	83%	85%
SOŠ	67%	84%	87%	60%	75%	88%
Průměr SOŠ	67%	81%	81%	62%	80%	85%

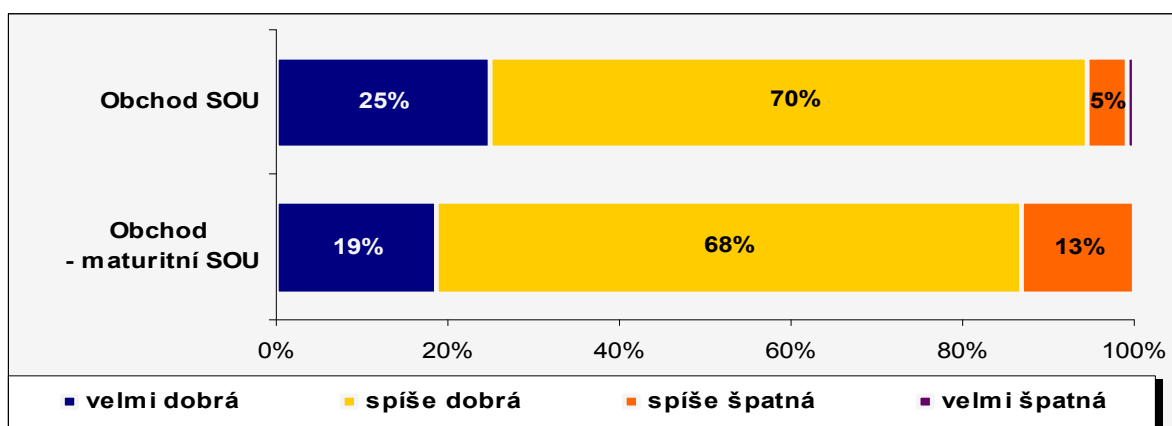
Absolventi elektrotechnických oborů jsou v práci spokojeni se zajímavostí práce. Vyučení jsou na rozdíl od absolventů SOŠ nadprůměrně spokojeni i s platem i pracovními podmínkami, naopak poměrně nízké je využití jejich odborné kvalifikace, což odpovídá skutečnosti, že značný podíl vyučených elektrotechniků pracuje ve zcela jiném oboru (45 %).

3.3 Obchod - 66

Hodnocení úrovně studia a získaných kompetencí

Skupina oborů Obchod patří k těm, které na úrovni vyučených nejlépe splňují očekávání žáků – 25 % absolventů hodnotí přípravu jako velmi dobrou, což je v rámci sledovaných učebních oborů nejlepší hodnocení. Na rozdíl od technických oborů posuzují vyučení ve skupině oboru Obchod své vzdělání pozitivněji než absolventi maturitních SOU.

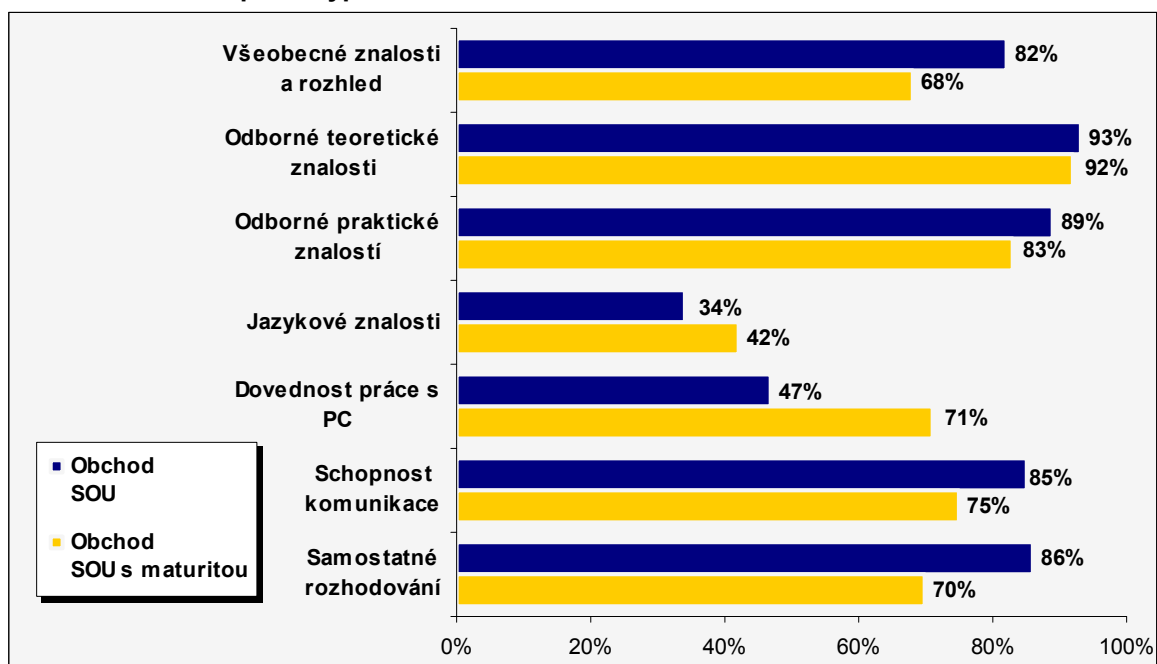
Obrázek 3.9.: Hodnocení celkové úrovně školní přípravy v oborech skupiny Obchod – srovnání podle typu vzdělání

Při podrobném pohledu na jednotlivé kompetence je zřejmé, že absolventi skupiny oborů Obchod maturitních oborů s odborným výcvikem hodnotí podobně jako u technických oborů lépe počítačové dovednosti i jazykové znalosti, na druhé straně ostatní kompetence, včetně všeobecných znalostí posuzují příznivěji vyučení. Zdá se tedy, že u vyučených odborná příprava v tomto oboru velmi dobře plní očekávání žáků, zatímco absolventi maturitních oborů s odborným výcvikem měli zřejmě vyšší očekávání a nejsou tak spokojeni.

¹⁰ V šetření vyučených s maturitní zkouškou tato otázka nebyla uvedena.

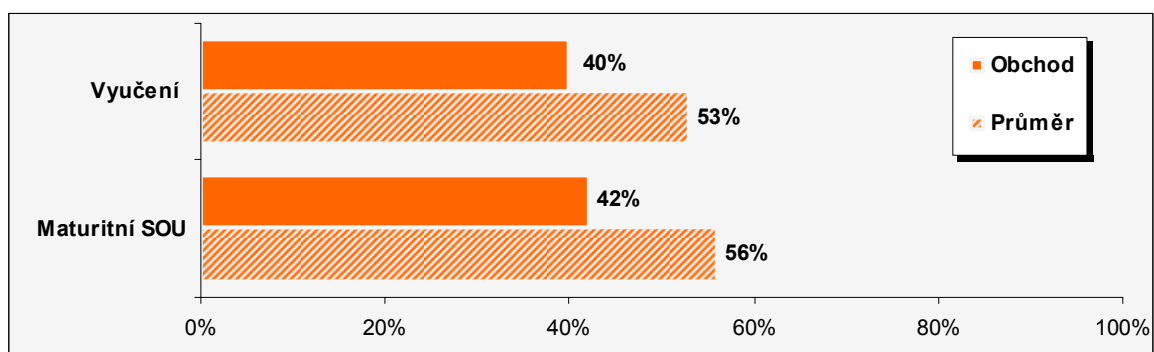
Obrázek 3.10.: Hodnocení úrovně jednotlivých získaných kompetencí v oborech skupiny Obchod– srovnání podle typu vzdělání

Opakovaná volba druhu vzdělání a oboru vzdělání

Přestože studium ve skupině oborů Obchod splnilo očekávání většiny absolventů, podíl těch, kteří by si vybrali znovu stejný obor je mimořádně nízký, jak u vyučených, tak i u absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem dosahuje jen kolem 40 % a je tedy výrazně pod průměrem. Důvody, proč by si absolventi zvolili jiný obor spočívá především v nezájmu o tento obor. Vyučení často uvádějí, že by si raději zvolili maturitní úroveň vzdělání a zároveň s tím i jiný obor vzdělání. Problémem je i vyšší neúspěšnost absolventů této skupiny oboru v přijímacím řízení v terciárním studiu. Dalším uváděným důvodem jsou špatné platové podmínky v oboru.

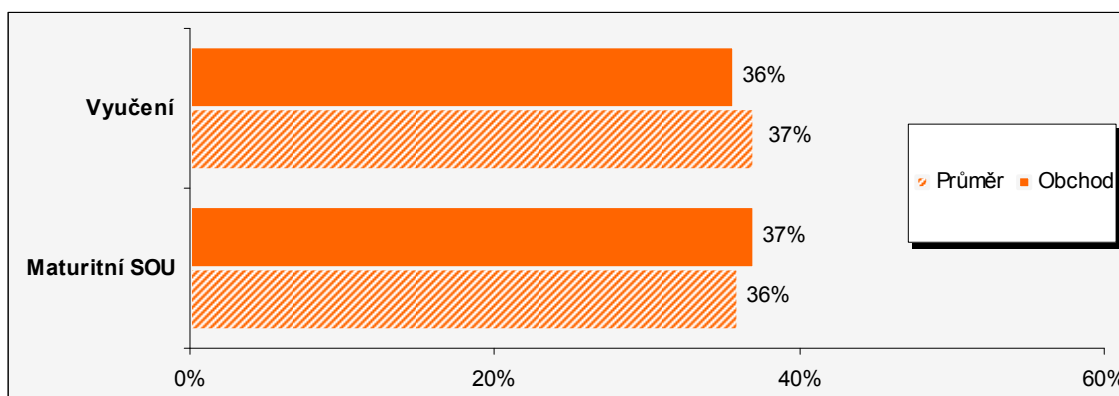
Obrázek 3.11.: Podíl absolventů, kteří by si znovu vybrali stejný obor – srovnání podle typu vzdělání

Uplatnění absolventů v oboru

Absolventi skupiny oborů Obchod patří k těm, u kterých můžeme shodu mezi vystudovaným oborem a zaměstnáním označit jako průměrnou. Přímou v oboru pracuje téměř 50 % absolventů, na druhé straně spíše menší podíl prodavačů nacházíme v příbuzném oboru. Mimo obor pracuje kolem 36, resp. 37 % prodavačů, což je opět průměrná hodnota. Důvodem hledání zaměstnání v jiném oboru jsou vedle tradičně uváděných platových podmínek i nevyhovující pracovní podmínky. Vedle toho část absolventů uvádí, že se rekvalifikovala na jiný obor.

Obrázek 3.12.: Podíl absolventů, kteří tři roky od ukončení studia pracují zcela mimo vystudovaný obor – srovnání podle typu vzdělání

Spokojenost v zaměstnání

Tabulka 3.3: Podrobné srovnání spokojenosti v jednotlivých oblastech práce (v % kladných odpovědí)¹¹

Obchod ¹²	Plat	Pracovní podmínky	Zajímavost práce	Využití kvalifikace	Perspektiva firmy	Jistota pracovního místa
Vyučení v oboru	71%	83%	89%	83%	80%	83%
Průměr - vyučení	78%	81%	87%	87 %	83%	85%

Z tabulky vyplývá, že prodavači jsou méně spokojeni s platem a využitím kvalifikace. V ostatních aspektech se příliš neliší od průměru z ostatních oborů.

3.4 Gastronomie, hotelnictví a turismus - 65

Hodnocení úrovně studia a získaných kompetencí

Na rozdíl od předchozích oborů, v tomto oboru neexistuje úroveň vyučení. Srovnání absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem a absolventů SOŠ ukazuje vysoké rozdíly v hodnocení celkové úrovně získaného vzdělání. Zatímco vyučení s maturitní zkouškou hodnotí studium mimořádně pozitivně, velmi dobré je podle názoru 42 % z nich, na úrovni SOŠ je hodnocení tohoto oboru horší, převážná většina hodnotí studium jako spíše dobré. Relativně nepříznivé hodnocení je zřejmé i z toho, že podíl záporných odpovědí dosahuje na úrovni SOŠ přibližně 15 %, což je v rámci sledovaných oborů nejhorší výsledek.

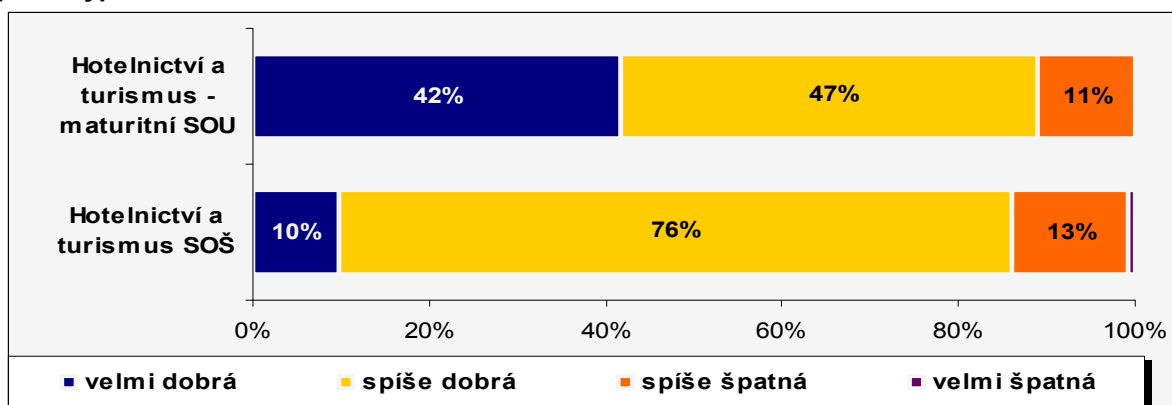
Srovnání maturity na SOŠ a v maturitních oborech s odborným výcvikem ukazuje rozdíly především v úrovni jazykových znalostí, které mají maturanti na SOŠ vyšší. Celkově jsou přitom jazykové znalosti hodnoceny podstatně pozitivněji než u technických oborů. Mimořádně dobře jsou hodnoceny odborné teoretické znalosti jak u maturantů na SOŠ, tak i na SOU.

Naopak určitý propad se ukazuje v hodnocení všeobecných znalostí u maturantů na SOŠ. To se zřejmě projevuje i v nižší úspěšnosti absolventů těchto oborů v přijetí na vysoké vzdělání a ovlivňuje i celkově nízké hodnocení vzdělání touto skupinou absolventů. Výraznější nespokojenost se projevuje v názoru na získanou úroveň počítačových dovedností, který patří v rámci sledovaných maturitních oborů k nejkritičtějším a pozitivně je hodnotí jen asi 58 % absolventů.

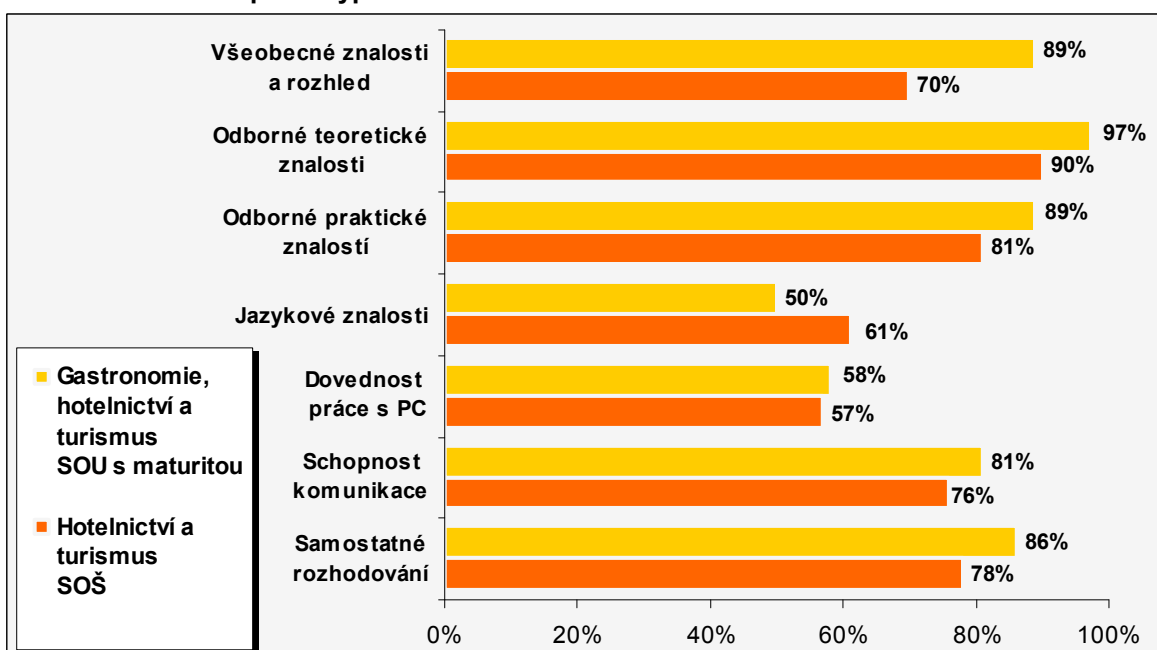
¹¹ V šetření vyučených s maturitní zkouškou tato otázka nebyla uvedena.

¹² Spokojenost vyučených s maturitní zkouškou s jednotlivými aspekty v zaměstnání nebyla zjišťována.

Obrázek 3.13.: Hodnocení celkové úrovně školní přípravy gastronomických oborech – srovnání podle typu vzdělání

Obrázek 3.14.: Hodnocení úrovně jednotlivých získaných kompetencí v gastronomických oborech – srovnání podle typu vzdělání

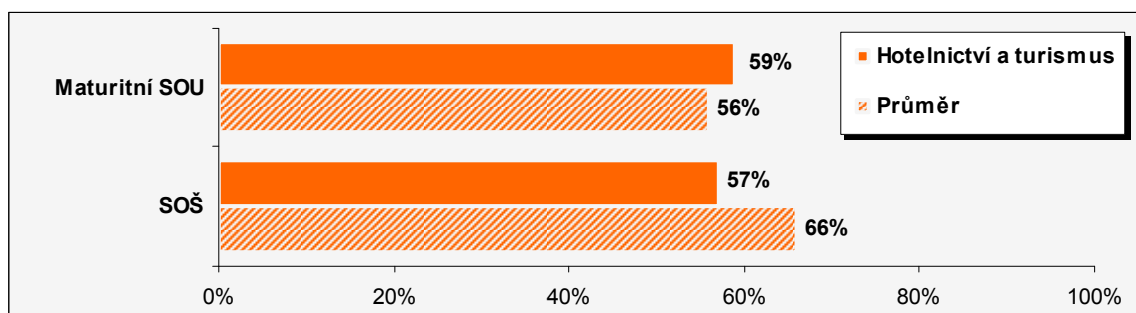

Opakovaná volba druhu vzdělání a oboru vzdělání

Podíl absolventů, kteří by si vybrali znovu tento obor, je u absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem mírně nadprůměrný, u absolventů tohoto oboru na SOŠ je naopak pod průměrem, dosahuje asi 57 % oproti 66 % průměru ze sledovaných oborů. Toto zjištění zřejmě odráží celkově nižší spokojenost s úrovní studia absolventů a relativně větší neúspěšnost absolventů při vstupu na vysokou školu.¹³ Dalším důvodem, proč by si část absolventů zvolila jiné studijní zaměření je ztráta zájmu o obor.

¹³ Z výzkumu „Přechod absolventů SOŠ do praxe a jejich uplatnění na trhu práce – II. Etapa, vyplývá, že přijato nebylo asi 13 % absolventů, celkově nižší byl i zájem absolventů o pokračování ve studiu.

Obrázek 3.15: Podíl absolventů, kteří by si znovu vybrali stejný obor – srovnání podle typu střední vzdělání

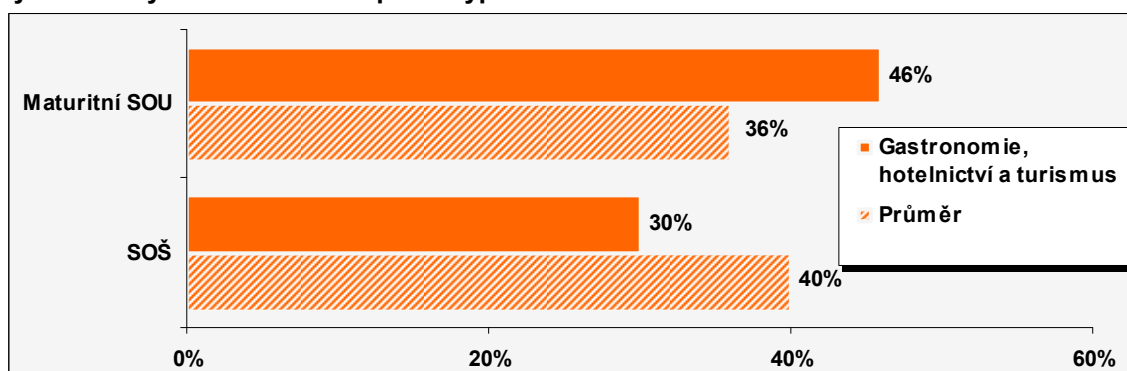

Uplatnění absolventů v oboru

Absolventi maturitních oborů s odborným výcvikem skupiny oborů Gastronomie, hotelnictví a turismus odcházejí poměrně často pracovat do jiného oboru. Zastoupení těch, kteří pracují v jiném oboru dosahuje 46 %, což je o 10 p.b. více než činí průměr z námi sledovaných oborů. Důvodem pro odchod je nízký plat a doplnění kvalifikace.

U absolventů SOŠ tohoto oboru je uplatnění mimo obor ve srovnání s průměrem naopak méně časté, mimo obor pracuje jen 30 % z nich oproti 40 % průměru, takže lze konstatovat, že absolventi mají zájem v oboru pracovat a poměrně často se uplatňují ve svém oboru. Pokud odcházejí, tak důvodem jsou především nevhodné pracovní podmínky.

Obrázek 3.16.: Podíl absolventů, kteří tři roky od ukončení studia pracují zcela mimo vystudovaný obor – srovnání podle typu vzdělání

Spokojenost v zaměstnání

Tabulka 3.4: Podrobné srovnání spokojenosti v jednotlivých oblastech práce (v % kladných odpovědí)¹⁴

	Plat	Pracovní podmínky	Zajímavost práce	Využití kvalifikace	Perspektiva firmy	Jistota pracovního místa
Hotelnictví a turismus SOŠ	67%	78%	78%	63%	84%	79%
Průměr - SOŠ	67%	81%	81%	62%	80%	85%

Absolventi gastronomických oborů jsou průměrně spokojeni s platem a s využitím kvalifikace. Mírně nižší je jejich spokojenost s pracovními podmínkami, které jsou často uváděným důvodem odchodu z této profese. Hůře hodnotí i perspektivu firmy a jistotu svého pracovního místa.

¹⁴ V šetření vyučených s maturitní zkouškou tato otázka nebyla uvedena.

4. Závěr

Šetření absolventů různých typů vzdělání realizovaných na středních odborných škol a jejich přechodu na trh práce zahrnuje především tři základní oblasti: volbu oboru a typu vzdělání, spokojenost se získanou úrovní vzdělání i jednotlivými kompetencemi a uplatnění na trhu práce.

Rozhodnutí o volbě studijní dráhy, to znamená o volbě oboru a typu vzdělání patří k nejdůležitějším životním rozhodnutím, které má významný dopad na budoucí postavení absolventa na trhu práce i jeho kariérní dráhu. V České republice probíhá v poměrně nízkém věku přibližně kolem 15 let. Změna tohoto rozhodnutí, ať už v průběhu studia nebo pozdější změna profese nebývá snadno uskutečnitelná, i když jí legislativa umožňuje. Podstatnou otázkou, kterou se výzkum zabýval, je, jak svoji vzdělávací volbu absolventi posuzují ve zpětném pohledu, do jaké míry odpovídá zvolená studijní dráha jejich zájmům, schopnostem a ambicím.

Výsledky ukázaly poměrně výrazné rozdíly mezi vyučenými a absolventy středního odborného vzdělávání s maturitou. Nejméně spokojeni jsou se svou volbou vyučení, kde najdeme poměrně vysokou nespokojenost jak s typem vzdělání, tak i zvoleným oborem. Téměř polovina vyučených – 46 % by svoji studijní volbu změnila a na základě zkušeností po vstupu do praxe by raději studovala maturitní obor. Spokojenost s vybraným oborem je u vyučených rovněž poměrně nízká. S odstupem tří let by si vybrala stejný obor vzdělání jen méně nadpoloviční většina vyučených – konkrétně 53 %.

U absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem je spokojenost s oborem rovněž nízká, stejný obor by si opět zvolilo jen 53 % dotázaných, mírně vyšší ve srovnání s vyučenými je spokojenost s typem vzdělání, kterou vyjádřilo 58 % z nich. Absolventi maturitních oborů SOŠ jsou se zvoleným typem vzdělání podstatně spokojenější – převážná většina – 89 % by si zvolila stejný typ studia. Příznivější je ve srovnání s vyučenými i spokojenost se zvoleným oborem, kterou uvádí asi dvě třetiny z nich.

Výsledky tak ukázaly, že většina absolventů by zvolila minimálně stejnou nebo vyšší úroveň vzdělání, volba nižší úrovně vzdělání v souvislosti s nezvládnutím studijních nároků se vyskytla jen v několika málo procentech. Ve vztahu k diskuzím o případném rozšíření kapacity gymnázií je důležitým zjištěním, že zastoupení těch, kteří by raději studovali všeobecné vzdělávání než odborné, není tak vysoké. Studiu na gymnáziu by dala přednost 1 % vyučených, 6 % absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem a asi 8 absolventů SOŠ. Toto zjištění rozhodně neodpovídá často uváděným obavám, že žáci vůbec nemají zájem o odborné vzdělávání.

Z hlediska druhé sledované oblasti – hodnocení úrovně školní přípravy, můžeme konstatovat, že **studenti hodnotí celkovou úroveň získaných znalostí a dovedností poměrně příznivě, nepříznivá je ale skutečnost, že právě důležité kompetence, jako jsou jazykové znalosti a v případě vyučených i počítačové dovednosti zůstávají slabým místem školní přípravy.**

Nejsilnější stránku přípravy absolventů druhů vzdělávání představují odborné teoretické znalosti. V této oblasti získanou úroveň považuje za dobrou kolem 90 % absolventů. Se všeobecnými znalostmi jsou spokojeni přibližně tři čtvrtiny absolventů a rozdíly mezi jednotlivými druhy vzdělání rovněž nejsou výrazné. Úroveň odborných praktických dovedností je poměrně dobrá u vyučených (79 % spokojených) i absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem (83 %). Naopak hůře je hodnotí absolventi SOŠ (62 %). Za neuralgický bod středního vzdělávání je možno označit znalost cizích jazyků, která přitom patří z pohledu zaměstnavatelů k nejdůležitějším kompetencím. S odstupem tří let od ukončení studia hodnotí kladně znalost cizího jazyka jen polovina absolventů SOŠ. U absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem je podíl spokojených ještě nižší – 39 % a vyučení jsou spokojeni jen ve 30 %. Z hlediska otevírání trhů EU nebo

zahraničního kapitálu vstupujícího na český trh mohou být právě jazykové znalosti limitujícím faktorem pracovního uplatnění, a to i u vyučených.

U dovednosti práce s PC se ukazuje velmi výrazný rozdíl mezi spokojeností maturantů a vyučených. Zatímco absolventi středních škol zakončených maturitou jsou vcelku spokojeni – kladně je hodnotí tři čtvrtiny z nich, u vyučených je situace zcela odlišná podíl spokojených dosahuje jen 34 %.

Třetí základní oblastí, které se výzkum věnoval, je uplatnění absolventů na trhu práce, jejich spokojenost v zaměstnání a skutečnost, zda zůstávají v oboru nebo odcházejí pracovat do jiných oborů. Odchody do jiných profesí totiž odrážejí jak vztah absolventů k oboru a práci v něm, tak i situaci na trhu práce. Výsledky šetření ukazují, že pro učební obory i maturitní odborné vzdělání platí, že značná část jejich absolventů odchází už po ukončení studia pracovat do jiného oboru a odliv z vystudovaného oboru pokračuje i v následujících letech po ukončení studia.

Zatímco v závěru studia mají přibližně tři čtvrtiny absolventů středních škol zájem uplatnit se ve vystudovaném oboru **po třech letech od ukončení studia podíl středoškoláků, kteří zůstávají ve svém oboru, tvoří jen necelou třetinu až polovinu. Nejvyšší je u vyučených, kde dosahuje asi 46 %¹⁵, u absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem činí 36 % a u maturantů SOŠ 31 %**. Nízký podíl u maturantů je ale kompenzován větším uplatněním v příbuzných oborech, takže výsledný podíl středoškoláků, kteří se realizují po třech letech zcela mimo původní obor, se příliš neliší a pohybuje se u vyučených i maturantů mezi 36 % - 40 %.

Velmi podstatným problémem je otázka, v jakých oborech nacházejí uplatnění ti absolventi středních škol, kteří odcházejí do jiných profesí. Z výsledků vyplývá, že absolventi maturitních oborů SOŠ poměrně často nacházejí zaměstnání ve službách souvisejících s péčí o zákazníky, dále pracují například jako konzultanti v obchodě, v reklamě, referenti klientských center v pojišťovnách, bankách, jako operátoři telefonních služeb. Rovněž se uplatňují například v oblasti související s kontrolou kvality (technici kvality), pracují ve skladech, jako operátoři nebo v logistice. Relativně často obsazují místa asistentek, pracují v administrativě, jako referenti na úřadech nebo na poště. Uplatnění mimo svůj obor nacházejí také v pohostinství, jako barmani, prodavači a podobně. U absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem se opět objevují služby, péče o kvalitu. K frekventovanějším patří i distribuce zboží, dispečeri. Poměrně často nacházejí ti absolventi zaměstnání jako řidiči (autobusu, MHD), v oblasti bezpečnosti (bezpečnostní agentura, strážník) nebo vykonávají montážní činnost.

Ukazuje se, že středoškoláci, kteří pracují mimo vystudovaný obor, směřují především za lepšími pracovními a platovými podmínkami. Část z nich nachází uplatnění v terciérním sektoru, který je v České republice ve srovnání se zeměmi EU zatím poddimenzován, ale rychle se rozvíjí. V některých případech se uplatňují i v profesích s výrazným nedostatkem pracovníků, jako jsou řidiči nebo strážníci.

Výsledky tak ukazují jako poměrně problematickou volbu oboru a druhu vzdělání, řada budoucích středoškoláků se nerozhoduje správně. Ukazuje se potřeba mnohem širšího využívání jak kariérového poradenství zaměřeného na žáka, jeho schopnosti a zájmy, tak i informací z trhu práce a poptávky zaměstnavatelů po jednotlivých profesích. Větší pozornost, kterou je potřeba věnovat kariérovému poradenství, se ukazuje i ve vztahu k odchodům z profese, které jsou vedle podmínek na trhu práce, nízkými platy, nevyhovujícími pracovními podmínkami, jejichž řešení je spíše na straně zaměstnavatelů, podmíněno zčásti i výběrem nevhodného oboru nebo ztrátou zájmu o vystudovaný obor a práci v něm.

¹⁵ Šetření realizovaná po šesti letech od vyučení ukazují, že podíl vyučených pracujících v oboru dále klesá - Pracovní uplatnění odpovídající vystudovanému oboru uvádí po šesti letech jen 37 % vyučených.

Poznámky:

Vzhledem k časovému odstupu při realizaci jednotlivých šetření nebyly do srovnání v této publikaci zahrnuty a porovnávány odpovědi na otázky, u kterých můžeme předpokládat výraznější vliv změněné ekonomické situace na postavení absolventů, např. otázky týkající se zkušenosti s nezaměstnaností nebo obtíží při hledání zaměstnání.

V materiálu se v zásadě používá terminologie, která odpovídá platnému školskému zákonu. Vzhledem k tomu, že se ale jedná o šetření, jehož respondenty byli absolventi středních škol, kteří absolvovali v době platnosti předchozího školského zákona a publikace je souhrnem několika publikací předchozích etap výzkumu je i v zájmu srozumitelnosti a čtivosti používáno v některých případech zjednodušených označení a dříve používaných zkratk. Zkratky jsou podstatné zejména v označení v grafech, kde dlouhé názvy nejsou proveditelné a značení by bylo nepřehledné.

Pro objasnění uvádíme přehled či srovnání přesného legislativního označení a použitých zkrácených pojmů a zkratk.

Absolventi středního odborného vzdělání s výučním listem (kategorie H)

– vyučení absolventi

– grafy: **SOU**

Absolventi středního odborného vzdělání s maturitou (se začleněním odborného výcviku) (kategorie L0)

– absolventi s maturitou i odborným výcvikem, absolventi maturitních oborů SOU,

– grafy: **Maturitní SOU**

Absolventi středního odborného vzdělání s maturitou (bez odborného výcviku) (kategorie M)

– absolventi maturitních oborů SOŠ

– grafy: **SOŠ**

Seznam publikací, které byly zpracovány v rámci sledování přechodu absolventů škol na trh práce a ze kterých vychází shrnutí v této práci. Publikace jsou dostupné na www.nuov.cz.

Úlovcová, H. - Berný, L. - Šťastnová, P. - Vymětalová, S: **Přechod absolventů středních škol do praxe a jejich uplatnění. (Šetření názorů budoucích absolventů SOU)**. Praha, ÚIV - NÚOV - CSVŠ, 2000.

Trhlíková, J. – Vojtěch, J. – Úlovcová, H.: **Přechod absolventů SOU do praxe a jejich uplatnění – II. etapa (Šetření absolventů tříletých učebních oborů tři roky od ukončení studia na SOU)**. Praha, NÚOV 2003.

Trhlíková, J. – Vojtěch, J. – Úlovcová, H.: **Přechod absolventů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce – III. etapa (Šetření absolventů tříletých učebních oborů šest let od ukončení studia na SOU)**. Praha, NÚOV 2006.

Trhlíková, J. – Vojtěch, J. – Úlovcová, H.: **Přechod absolventů středních škol do praxe a jejich uplatnění. SOŠ – I. etapa (Šetření názorů budoucích absolventů SOŠ)**. Praha, NÚOV 2004.

Trhlíková, J. – Vojtěch, J. – Úlovcová, H.: **Přechod absolventů SOŠ do praxe a jejich uplatnění na trhu práce – II. etapa (Šetření absolventů středních odborných škol tři roky od ukončení studia na SOŠ)**. Praha, NÚOV 2007.

Křížová, E. - Trhlíková, J. – Úlovcová, H. – Vojtěch, J.: **Přechod absolventů maturitních oborů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce (Šetření absolventů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou a s odborným výcvikem tři roky od ukončení studia)**. Praha, NÚOV 2008.

Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce (ISA)

Národní ústav odborného vzdělávání provozuje internetový informační systém ISA, který pomáhá zejména:

- ✚ žákům základních škol při volbě oboru vzdělání a výběru střední školy,
- ✚ žákům středních škol při rozhodování o pokračování ve vzdělávání a při přechodu na trh práce,
- ✚ výchovným-kariérovým poradcům a učitelům při poskytování kariérového poradenství a výuce témat Úvodu do světa práce,
- ✚ managementu škol při úpravách vlastní vzdělávací nabídky a tvorbě školních vzdělávacích programů,

Systém je přístupný na www.infoabsolvent.cz.

Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce (ISA) propojuje informace o školách a oborech vzdělání s poznatky o uplatnění absolventů škol na trhu práce a o potřebách zaměstnavatelů. Poskytuje rovněž informace o problémech se studiem a předčasných odchodech ze školy.

O vznik systému ISA se postaral Národní ústav odborného vzdělávání v rámci systémového projektu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy **Vzdělávání – Informace - Poradenství (VIP Kariéra)**, který je financován z Evropského sociálního fondu a ze státního rozpočtu ČR.

ISA nabízí podrobná data o školách a oborech v jejich vzdělávací nabídce, obsahuje i multimediálního průvodce volbou povolání.

ISA obsahuje informace založené na analýzách, které jsou určeny nejen pro žáky a zejména budoucí absolventy středních a vyšších škol, ale i pro management a pedagogy škol pro jejich orientaci v problematice situace na trhu práce.

Informace poskytované systémem ISA vycházejí z podrobných analýz, které se připravují v Národním ústavu odborného vzdělávání v rámci projektu VIP Kariéra. Především jde o každoročně prováděné **rozbory nezaměstnanosti absolventů škol**, z nichž je možné zjistit obory, jejichž absolventi mají v současnosti výraznější problémy s uplatněním na trhu práce, i to, jak se v tomto směru situace vyvíjí. ISA využívá i poznatků, vyplývajících ze **šetření mezi pracovníky úřadů práce**. Na základě jejich zkušeností je totiž možné identifikovat konkrétní problémy absolventů škol při hledání práce či problematické i perspektivní obory vzdělání.

Pro účely nového informačního systému jsou zjišťovány i **názory zaměstnavatelů, pracovníků personálních agentur a provádí se analýza inzerce**. Tato šetření přinášejí představu o tom, jaké jsou vlastně potřeby zaměstnavatelů, jaké jsou jejich kvalifikační požadavky a jaké dovednosti by absolventi měli mít, pokud se chtějí v praxi dobře uplatnit.

Další analýzy, které jsou zde využity, se věnují **přechodu absolventů ze střední školy** do praxe či do terciárního vzdělávání. Lze z nich poznat, jak jsou absolventi připraveni pro vstup na trh práce a výkon své profese, což představuje zpětnou vazbu i pro vzdělávací nabídku a vzdělávací programy středních a vyšších odborných škol.

